

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yhdyskuntapalvelusta annettua lakia siten, että eräät yhdyskuntapalvelun käytännön toimenpanossa havaitut ongelmat poistuisivat.

Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että muun kuin työn osuus yhdyskuntapalvelusta voisi olla nykyisen enintään kymmenen tunnin sijasta enintään kolmekymmentä tuntia. Tämän osuuden sisältönä voisivat olla nykyistä laajemmin uusintarikollisuuden ehkäisemiseksi ja päihdeongelmien vähentämiseksi kehitetyt toimintaohjelmat ja muu yhdyskuntapalvelun suorittamista tukeva toiminta. Lakiin ehdotetaan täsmentäviä säännöksiä siitä, miten yksittäisen yhdyskuntapalvelurangaistuksen täytäntöönpano järjestetään Rikosseuraamuslaitoksessa. Niin ikään ehdotetaan säädettäväksi, että eräistä tuomitun elämäntilanteesta johtuvista syistä yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano voitaisiin lykätä tai keskeyttää määräajaksi.

Lakiin ehdotetaan säännöstä yhdyskuntapalveluun tuomitun velvollisuudesta olla käyttämättä huumausaineita yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon aikana. Epäiltäessä huumausaineen käyttöä tuomittu olisi velvollinen antamaan virtsa- tai sylkinäytteen. Lakiin ehdotetaan säännöstä tuomitun palvelupaikalla työskentelyn yhteydessä aiheuttaman esine- tai henkilövahingon korvaamisesta, kun teko ei ole ollut tahallinen.

Lakiin tehtäisiin myös vuoden 2010 alusta lukien voimaan tulleen rikosseuraamusalan organisaatiouudistuksen mukainen viranomaisen nimen muutos, koska Rikosseuraamusvirasto, Kriminaalihuoltolaitos ja Vankeinhoitolaitos yhdistyivät Rikosseuraamuslaitokseksi. Lakiin ehdotetaan lisäksi eräitä teknisluonteisia täsmennyksiä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 2010.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
1.2 Pohjoismainen katsaus.....	5
Ruotsi.....	5
Norja.....	5
Tanska.....	5
Islanti.....	6
1.3 Nykytilan arviointi.....	6
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	8
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	9
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	9
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	9
3.3 Vaikutukset rikollisuuteen.....	9
4 ASIAN VALMISTELU.....	9
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	10
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	10
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	19
3 VOIMAANTULO.....	19
LAKIEHDOTUKSET.....	20
Laki yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttamisesta.....	20
RINNAKKAISTEKSTIT.....	25
Laki yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttamisesta.....	25

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Yhdyskuntapalveluun tuomitseminen ja siihen soveltuvuuden selvittäminen

Rikoslain 6 luvun 11 §:n mukaan rikoksen tekijä, joka tuomitaan enintään kahdeksan kuukauden pituiseen ehdottomaan vankeusrangaistukseen, tuomitaan sen sijasta yhdyskuntapalveluun, jollei ehdottomien vankeusrangaistusten, aiempien yhdyskuntapalvelurangaistusten tai muiden painavien syiden ole katsottava olevan esteenä yhdyskuntapalveluun tuomitsemiselle. Yhdyskuntapalveluun tuomitsemisen edellytyksenä on, että rikosentekijä on antanut suostumuksensa rangaistuksen tuomitsemiseen yhdyskuntapalveluna ja että hänen voidaan olettaa suoriutuvan yhdyskuntapalvelusta.

Yhdyskuntapalvelusta annetun lain (1055/1996) 4 §:n mukaan yhdyskuntapalvelusta suoriutumisen arvioimista varten Kriminaalihoitolaitos laatii yhdyskuntapalvelusta annetun asetuksen (1259/1990) 3 §:ssä tarkoitetun soveltuvuus selvityksen. Viimeksi mainitun säännöksen 1 momentin mukaan Kriminaalihoitolaitoksen on tutkiessaan rikoksesta epäillyn soveltuvuutta yhdyskuntapalveluun otettava huomioon hänen kykynsä ja halukkuutensa suoriutua palvelusta sekä hänen muut olosuhteensa. Samalla on selvitettävä mahdollisten tukitoimien tarve.

Yhdyskuntapalvelun sisältö

Yhdyskuntapalvelusta annetun lain 1 §:n mukaan yhdyskuntapalvelu on ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta tuomittava rangaistus, joka käsittää vähintään 20 ja enintään 200 tuntia valvonnan alaisena tehtävää säännöllistä, palkatonta työtä. Enintään kymmenen tuntia yhdyskuntapalvelurangaistuksesta voidaan kuitenkin suorittaa osallistumalla uusintarikollisuuden vähentämistä tukeviin toimintaohjelmiin tai käyttämällä päihdeongelmien vähentämiseen tarkoitettuja palveluja Kriminaalihoitolaitoksen hyväksymällä tavalla.

Yhdyskuntapalvelussa tuomittu tekee palkatonta, yleishyödyllistä työtä vapaa-aikanaan. Työskentely tapahtuu Kriminaalihoitolaitoksen vahvistaman aikataulun mukaisesti. Palvelu ajoitetaan tuomitun vankeusrangaistuksen pituudelle ajanjaksolle siten, että palvelua on yleensä kaksi kertaa viikossa, kolmesta neljään tuntia kerrallaan. Kriminaalihoitolaitos valvoo palvelun suorittamista. Rangaistuksen suorittamisen ajan tuomittu voi asua kotonaan sekä pitää koulutus- tai työpaikkansa.

Yhdyskuntapalvelusta annetun asetuksen 1 §:n mukaan yhdyskuntapalvelupaikan järjestäjänä voi olla julkisyhteisö tai julkisoikeudellinen yhdistys taikka muu voittoa tavoittelematon yhteisö tai säätiö. Palvelupaikan järjestäjänä voi lisäksi olla sellainen voittoa tavoitteleva yhteisö tai säätiö, joka julkisen valvonnan alaisena tuottaa palveluja julkisyhteisölle. Kriminaalihoitolaitos hyväksyy palvelupaikan järjestäjän samoin kuin määrää yksittäisen palvelupaikan. Palvelupaikkaa järjestettäessä pyritään siihen, että työtehtävät ovat tuomitun kannalta tarkoituksenmukaisia. Palvelutehtävät ovat yleensä luonteeltaan palvelupaikan henkilöstöä avustavia.

Päihdeongelmien vähentämiseen tähtäävällä toiminnalla on käytännössä tarkoitettu osallistumista päihdeklinikan Kriminaalihoitolaitoksen kanssa tai yksin järjestämään, päihdeongelmia ja hoitomahdollisuuksia kartoittavaan ja motivoivaan jaksoon taikka Liikenneturvan ja Kriminaalihoitolaitoksen yhdessä toteuttamaan, rattijuopumuksesta tuomituille tarkoitettuun toimintaohjelmaan. Lisäksi tuomituilla on ollut mahdollisuus osallistua suuttumuksen hallintaa edistävään ja elämänmuutosta tukevaan ohjelmaan. Vuonna 2008 näihin toimintoihin osallistui noin 10 % yhdyskuntapalvelua suorittaneista tuomituista. Kokemukset toimintaohjelmien käytöstä ovat olleet myönteisiä.

Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano

Yhdyskuntapalvelusta annetun lain 2 §:n mukaan yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta huolehtii Kriminaalihuoltolaitos. Yksittäisen yhdyskuntapalvelurangaistuksen täytäntöönpanosta huolehtii vastuuhenkilöksi nimetty Kriminaalihuoltolaitoksen virkamies. Vastuuhenkilön ollessa estynyt hoitamaan tehtäväänsä, toinen Kriminaalihuoltolaitoksen virkamies hoitaa tehtävät. Käytännössä yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano on virkamiesten yhteistyötä, jossa tietyillä virkamiehellä on kokonaisvastuu rangaistuksen täytäntöönpanon asianmukaisen sujumisen seuraamisesta ja täytäntöönpanon eri vaiheissa tarvittavista toimenpiteistä.

Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon määräajasta säädetään yhdyskuntapalvelusta annetun lain 5 §:ssä. Sen mukaan yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano on aloitettava viipymättä ja pääsääntöisesti palvelu on suoritettava loppuun vuoden kuluessa tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi tulosta. Kriminaalihuoltolaitos voi erityisestä syystä jatkaa palvelun suoritusaikaa siten, ettei se kuitenkaan ylitä yhtä vuotta kolmea kuukautta. Yhdyskuntapalvelun suorittamisen määräaikaan ei lasketa sitä aikaa, jona täytäntöönpano on ollut tuomioistuinkäsittelyn vuoksi keskeytettynä, kun tuomitun on epäilty rikkoen törkeästi palvelun ehtoja tai kun syyttäjä on ilmoittanut syyttävänsä häntä uudesta rikoksesta.

Vuonna 2008 Kriminaalihuoltolaitoksen täytäntöönpantavaksi tuli 3 609 yhdyskuntapalvelua, joista aloitettiin 3 430. Näistä suoritettiin loppuun 82,7 %. Täytäntöönpanossa oli päivittäin keskimäärin 1 679 yhdyskuntapalvelua.

Yhdyskuntapalveluun tuomitun ja yhdyskuntapalvelua suorittavan velvollisuudet

Yhdyskuntapalvelusta annetun lain 6 §:n 1 momentissa edellytetään, että Kriminaalihuoltolaitos vahvistaa palvelusuunnitelman, joka sisältää palvelutehtävät ja palvelun päättymispäivän. Palvelusuunnitelmaan kirjataan myös palvelutehtävien ja palvelupaikan olojen edellyttämät palvelun suorittamista koskevat tarpeelliset ehdot. Kriminaalihuoltolai-

tos laatii erikseen palvelun tarkan aikataulun. Yhdyskuntapalvelusta annetun asetuksen 4 §:n mukaan Kriminaalihuoltolaitos tekee palvelusuunnitelman yhteistyössä palvelupaikan kanssa. Yhdyskuntapalveluun tuomitulle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi suunnitelmaa laadittaessa. Palvelusuunnitelma on annettava tuomitulle tiedoksi kohtuullisessa ajassa ennen palvelun alkamista. Pätevistä syystä palvelusuunnitelmaa voidaan muuttaa. Palvelusuunnitelmassa yhdyskuntapalvelua suorittavalle asetettavia tavanomaisia ehtoja ovat muun muassa oman matkapuhelin käyttökielto, vaitiolovelvollisuus palvelupaikan asioista ja määräaika, jonka kuluessa tuomitun on esitettävä todistus palvelun saapumisen esteeksi ilmoittamastaan sairaudesta.

Yhdyskuntapalvelusta annetun lain 7 §:n mukaan yhdyskuntapalveluun tuomitun on osallistuttava palvelusuunnitelman laatimiseen ja palvelun täytäntöönpanon vaatimiin tilaisuuksiin. Tuomitun on noudatettava vahvistettua palvelusuunnitelmaa ja aikataulua sekä suoritettava tunnollisesti palvelupaikalla annetut tehtävät. Tuomittu ei saa palvelupaikalla tai yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa käyttää alkoholia tai muuta päihdyttävää ainetta tai olla sellaisen vaikutuksen alainen. Lain 7 a §:n mukaan, jos tuomittu on palvelupaikalla tai palvelun täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa ulkoisista merkeistä päätellen todennäköisesti alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen, Kriminaalihuoltolaitoksen virkamiehen on kirjattava päihtymystilaa koskevat havainnot. Jos päihtymystilan epäillään johtuvan alkoholista, Kriminaalihuoltolaitoksen virkamies voi lisäksi velvoittaa tuomitun suorittamaan puhalluskokeen.

Yhdyskuntapalvelusta annetun asetuksen 6 §:n 1 momentin mukaan Kriminaalihuoltolaitoksen on valvottava yhdyskuntapalvelun suorittamista käymällä palvelupaikalla ja pitämällä yhteyttä sekä palvelupaikan järjestäjään että palvelun suorittajaan. Asetuksen 7 §:n mukaan palvelun suorittajan on viipymättä ilmoitettava Kriminaalihuoltolaitokselle, jos hänelle syntyy laillinen este saapua palvelupaikalle. Kriminaalihuoltolaitoksen tulee

saattaa asia palvelupaikan yhdys henkilön tietoon.

Lain 8 a §:n mukaan, jos tuomitun epäilään rikkoneen tai törkeästi rikkoneen 7 §:ssä säädettyjä velvollisuuksia, Kriminaalihoitolaitoksen on tehtävä asiasta selvitys. Yhdyskuntapalvelusta annetun lain 7 b §:n mukaan Kriminaalihoitolaitoksen on annettava suullinen tai kirjallinen huomautus palvelusuunnitelman tai muiden ehtojen vastaisesti toimineelle tuomitulle. Lain 8 §:n mukaan törkeästi palveluehtojen rikkomisesta on kyse, jos tuomittu ei aloita yhdyskuntapalvelun suorittamista, jättää suorittamisen kesken tai muulla tavoin törkeästi rikkoo palvelusuunnitelmaa tai palvelun aikataulua taikka jättää noudattamatta päihteiden käyttöä ja päihtyneisyyttä koskevaa kieltoa. Törkeänä tekona pidetään esimerkiksi perusteetonta poisjääntiä palvelusta tai päihtyneenä oloa palvelupaikalla. Törkeästi rikkomuksesta Kriminaalihoitolaitoksen on viipymättä ilmoitettava syyttäjälle. Lisäksi Kriminaalihoitolaitoksen on kiellettävä yhdyskuntapalvelun aloittaminen tai määrättävä palvelun suorittaminen keskeytettäväksi. Syyttäjä arvioi, tulisiko yhdyskuntapalvelu muuntaa vankeudeksi. Jos muuntoperusteet ovat syyttäjän mukaan olemassa, hän tekee viipymättä asiaa koskevan vaatimuksen tuomioistuimelle. Tarvittaessa syyttäjän on määrättävä asiassa tehtäväksi tutkinta. Jos tuomioistuin katsoo palveluehtoja rikotun törkeästi, sen on muunnettava yhdyskuntapalvelun suorittamatta oleva osa vankeudeksi.

Vuonna 2008 muunnettiin käräjäoikeuden päätöksellä 595 yhdyskuntapalvelua ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi. Muuntamisen syynä oli useimmiten tuomitun hallitsematon päihteiden käyttö.

1.2 Pohjoismainen katsaus

Ruotsi

Ruotsissa suojeluvalvontaan tai ehdolliseen tuomioon voidaan liittää syytetyn suostumuksella yhdyskuntapalvelu. Yhdyskuntapalvelu sisältää palkatonta työtä vähintään 40 ja enintään 240 tuntia. Seuraamukseen voi-

daan yhdistää määräys osallistua toimintaohjelmaan tai hoitoon.

Ruotsissa ei ole laintasoista säännöstä, jolla tuomittu velvoitettaisiin päihteettömyyteen yhdyskuntapalvelun aikana. Viranomaismääräyksissä päihtymys alkoholista tai huumausaineesta palvelun aikana katsotaan kuitenkin yhdyskuntapalvelun ehtojen rikkomiseksi. Laissa ei ole säännöstä, jonka nojalla tuomittu voitaisiin velvoittaa antamaan virtsa- tai verinäyte, jollei yhdyskuntapalvelua ole kytetty päihdehoitoon. Tällöin tilanteeseen soveltuvat hoitoa koskevat säännökset näytteen antamisesta.

Yhdyskuntapalvelun järjestäjällä tai sen henkilöstöön kuuluvalla on mahdollisuus saada kriminaalihoitolta korvaus tuomitun aiheuttamasta tahattomasta henkilö- tai esinevahingosta palvelupaikalla. Korvaussumma on enintään 100 000 kruunua.

Norja

Norjassa korvattiin 2000-luvun alussa rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muutoksella yhdyskuntapalvelu (samfunnstjeneste) yhdyskuntarangaistuksella (samfunnsstraff). Yhdyskuntarangaistus voi sisältää yhteiskunnalle hyödyllisen työn lisäksi toimintaohjelmiin osallistumista, yksilöllisiä keskusteluja, hoitoa sekä konfliktinratkaisua ja muita toimenpiteitä, jotka ovat oleellisessa yhteydessä tuomitun rikollisuuteen. Yhdyskuntarangaistuksen pituus on vähintään 30 ja enintään 420 tuntia.

Yhdyskuntarangaistusta suorittava ei saa olla päihtynyt rangaistukseen liittyvissä tilaisuuksissa. Tuomioistuin voi kieltää päihteiden käytön koko täytäntöönpanon ajaksi. Myös kriminaalihoolto voi asettaa yhdyskuntarangaistuksen suorittamisen ehdoksi täydellisen päihteiden käytön kiellon. Näissä tapauksissa kriminaalihoollolla on toimivaltuudet testata tuomitun päihteiden käyttöä.

Tanska

Tanskan rikoslainsäädännön mukaan tuomioistuin voi määrätä ehdollisen vankeusrangaistuksen lisäksi yhdyskuntapalvelua, jos ehdollista vankeusrangaistusta ei pidetä sellaisenaan riittävänä ja jos syytetyn katsotaan

sopivan yhdyskuntapalveluun. Yhdyskuntapalvelun pituus on vähintään 30 ja enintään 240 tuntia. Se suoritetaan 4 – 12 kuukauden aikana. Yhdyskuntapalvelu voi Tanskassa sisältää ainoastaan palkatonta työtä, ei esimerkiksi velvollisuutta osallistua uusintarikollisuuteen vaikuttamiseen tähtääviin toimintaohjelmiin.

Tuomittu on kriminaalihuollon valvonnassa yhdyskuntapalvelun suorittamisen ajan. Tämä tarkoittaa sitä, että tuomittua tavataan säännöllisesti myös muulloin kuin yhdyskuntapalvelun suorittamisen aikoina. Tapaamisilla voidaan varmistaa muiden ehdollisen vankeuden ehtojen, muun muassa päihdehoitoon osallistumisen toteutuminen ja tukea tuomitua ratkaisemaan henkilökohtaisia ongelmiaan.

Tanskan lainsäädännössä ei ole säännöksiä siitä, että yhdyskuntapalveluun tuomittu on pitäydyttävä alkoholin tai muun päihdyttävän aineen käytöstä yhdyskuntapalvelun suorittamisen aikana. Laissa ei ole myöskään säännöksiä siitä, millä menetelmillä mahdollinen päihteiden käyttö palvelun aikana voitaisiin todeta. Tuomioistuimien voi rangaistusta määrätessään kuitenkin määrätä päihteiden väärinkäyttöä koskevan hoidon ehtoja.

Islanti

Islannissa rikoksentehtäjä voidaan tuomitua hakemuksesta määrätä suorittamaan yhdyskuntapalvelua enintään kuuden kuukauden mittaisen ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta, jollei se ole vastoin yleistä etua. Päätöksen yhdyskuntapalvelusta tekee täytäntöönpanoviranomainen. Yhdyskuntapalvelun pituus on vähintään 40 ja enintään 240 tuntia. Yhdyskuntapalvelu sisältää palkatonta työtä, kuitenkin enintään viidesosa tunneista voidaan käyttää keskusteluterapiaan.

Islannissa tuomittu ei saa käyttää päihdyttäviä aineita yhdyskuntapalvelun suorittamisen aikana. Päihteiden käyttöä voidaan päihetysepäilytilanteissa testata puhallustestillä tai virtsa- ja veritestillä.

1.3 Nykytilan arviointi

Muun kuin palkattoman työn osuus yhdyskuntapalvelussa

Enintään 10 tuntia yhdyskuntapalvelurangaistuksesta voidaan suorittaa siten, että tuomittu osallistuu uusintarikollisuuden vähentämistä tukeviin toimintaohjelmiin tai että hän käyttää päihdeongelmien vähentämiseen tarkoitettuja palveluja Rikosseuraamuslaitoksen hyväksymällä tavalla. Muuna kuin palkattomana työnä suoritettavan osuuden tuntimäärä on osoittautunut riittämättömäksi asetettujen tavoitteiden ja kehitettyjen ohjelmien toteuttamisen kannalta. Lähes puolet (45 %) yhdyskuntapalveluun tuomituista on saanut rangaistuksensa törkeästä rattijuopumuksesta, joten vaikuttamistarve tuomittujen päihdeongelmien vähentämiseen on ilmeinen.

Lyhyimmissä toimintaohjelmissä on tarpeellista lisätä tuntimäärää, jotta ohjelman toteutuksessa välttämättömien asioiden määrä ja käytettävissä oleva aika olisivat sopusoinnussa. Nykyisin on varsin yleistä, että asioiden käsittelyn kiirehtiminen hankaloittaa asioiden omaksumista. Toisaalta käytettävissä oleva niukka tuntimäärä pakottaa valitsemaan joko käynnit A-klinikalla tai liikenneturvajakson taikka muutosmotivointiohjelman. Rattijuopumuksesta tuomituille suunnatun liikenneturvaohjelman sisällön mahdollistaminen nykyiseen tuntimäärään on hankalaa. Lisäksi väkivaltaiseen käyttäytymiseen syyllistyneille suunnattua 18 tunnin suuttumuksenhallintaohjelmaa pystytään toteuttamaan vain osittain.

Muuhun kuin palkattomaan työhön käytettävissä olevan tuntimäärän tulisi olla myös siinä määrin riittävä, että yhdyskuntapalvelun aikana voitaisiin tuomitun tarpeiden mukaan suorittaa useampi kuin yksi ohjelma. Tämä olisi hyödyllistä ainakin pitkissä yhdyskuntapalveluissa. Rikosseuraamuslaitoksen kokemuksen perusteella joi-takin yhdyskuntapalvelutunteja olisi rangaistuksen alussa hyvä käyttää myös tuomitun yhdyskuntapalvelusta suoriutumisen edellytysten parantamiseen ja palvelun kestäessä niiden ylläpitämiseen.

Yksittäisen yhdyskuntapalvelurangaistuksen käytännön täytäntöönpano

Yhdyskuntapalvelusta annettu laki ei sisällä säännöksiä siitä, miten Rikosseuraamuslaitoksen tulee järjestää yksittäisen yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano. Säännöstä ei ole myöskään muun kuin Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen mahdollisuudesta osallistua täytäntöönpanotehtäviin. Tällaiset säännökset tarvittaisiin varmistamaan täytäntöönpanon yhdenmukaisuutta ja uskottavuutta silloinkin, kun yhdyskuntapalvelun suorituspaikka sijaitsee etäällä Rikosseuraamuslaitoksen toimipaikasta tai täytäntöönpano vaatii tuomitun henkilöstä johtuen erityistä valvontaa. Näin ollen käytännön täytäntöönpanotehtävissä tarvittaisiin säännökset täytäntöönpanon valvojasta, jona toimisi nimetty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies. Hänen avukseen voitaisiin tarvittaessa määrätä tehtävään suostunut yksityishenkilö, jota kutsuttaisiin esimerkiksi apuvalvojaksi.

Lain tasolla ei ole riittävästi saati kootusti säännöksiä yhdyskuntapalvelun käytännön täytäntöönpanosta huolehtivan henkilön tehtävistä eikä vastuusta. Tällaiset säännökset olisivat välttämättömät, onhan kyseessä rangaistuksen täytäntöönpano.

Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon määrääkäs ja määräaikainen keskeytys

Yhdyskuntapalvelusta annettu laki ei sisällä säännöksiä täytäntöönpanon aloittamisen lykkäämisestä eikä sen määrääkäskestä.

Käytännön täytäntöönpanotehtävissä tulee esiin tilanteita, joissa yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoa pitäisi voida lykätä tai jo aloitettu täytäntöönpano pitäisi voida keskeyttää. Näissä tilanteissa tuomitulla on tosiasiallinen este suorittaa rangaistusta. Käytännössä este voi johtua tuomitun sairaudesta, päihdekuntoutuksen osallistumisesta, asevelvollisuuden suorittamisesta tai vankeusrangaistuksen taikka toisen yhdyskuntapalvelurangaistuksen suorittamisesta. Koska ei ole ollut kohtuullista näissä tilanteissa vaatia tuomittua suorittamaan yhdyskuntapalvelua, tuomitun esittämän lääkärintodistuksen tai

muun selvityksen perusteella täytäntöönpanon toimenpiteet on toistaiseksi lopetettu. Koska muodollista keskeytyspäätöstä ei voida tehdä, yhdyskuntapalvelusta annetun lain mukainen yhden vuoden täytäntöönpanon määräaika on kulunut umpeen esteen aikana. Tästä on aiheutunut usein tarve hakea tuomioistuimelta lisäaikaa rangaistuksen saatamiseksi loppuun. Vuosittain hakemuksia on tehty noin 200. Vuonna 2008 luku oli 199. Lisäaikaa koskevan päätöksen hakeminen tuomioistuimelta vaikuttaa merkitykseensä nähden raskaalta ja viivyyttää täytäntöönpanoa.

Tarkoituksenmukaisempi menettely kuin edellä todettu lisäajan hakeminen tuomioistuimelta olisi se, että Rikosseuraamuslaitos voisi määräaikaisesti lykätä täytäntöönpanoa tai keskeyttää sen, jos rangaistuksen suorittamiselle olisi tuomitun tilanteesta johtuva hyväksyttävä este. Täytäntöönpanoaikaa ei luettaisi aikaa, jolloin täytäntöönpanon aloittamista on lykätty tai täytäntöönpano on keskeytetty. Käytännön täytäntöönpanotyössä on todettu, että tässä tarkoitetuissa tilanteissa tarvittavan määrääkäskestän lykkäyksen tai keskeytyksen pituus olisi yhteensä enintään yksi vuosi. Jos esteen syy muuttuisi oleellisesti tai poistuisi kokonaan, määrääkäskestä tai keskeytys pitäisi voida peruuttaa. Peruuttamisen syy voisi olla esimerkiksi päihdekuntoutuksen tai varusmiespalveluksen keskeytyminen.

Päihteettömyyden valvonta

Yhdyskuntapalvelusta annetun lain mukaan tuomittu ei saa palvelupaikalla tai täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa käyttää alkoholia taikka muuta päihdyttävää ainetta tai olla sellaisen vaikutuksen alainen. Jos tuomitun epäillä olevan ulkoisista merkeistä päätellen päihtynyt, Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen on kirjattava päihtymystilaa koskevat havainnot. Hän voi myös velvoittaa tuomitun suorittamaan puhalluskokeen, jos päihtymystilan epäillä olevan johtuvan alkoholista.

Rikosseuraamuslaitoksen mukaan alkoholin käytön valvonta toimii varsin hyvin. Sen sijaan muiden päihdyttävien aineiden, käytännössä huumausaineiden käytön osalta tar-

vittaisiin uusia valvontakeinoja, jotta päihteiden käytön valvonta olisi kokonaisuudessaan uskottava. Nykyistä, yksinomaan Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen aistihavaintoihin perustuvaa arviointia ei voi pitää riittävässä selvityskeinona eikä se myöskään syyttäjän ja tuomioistuimen mielestä aina ole ollut riittävä näyttö huumausaineiden käytöstä yhdyskuntapalvelussa. Samalla on kysymys tuomituksen oikeusturvasta, koska tuomitus ei voi asianmukaiseen testaukseen perustuen osoittaa myöskään päihteettömyyttään.

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä, jotka oikeuttaisivat Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen velvoittamaan tuomitun antamaan näytteen huumausainetestin suorittamista varten. Huumausaineiden käytön testauksen ongelmana yhdyskuntapalvelussa on se, miten osoittaa tuomituksen olleen huumausaineen vaikutuksen alaisena juuri tiettyä ajankohtana, koska positiivinen testitulokset voidaan eräiden huumausaineiden kohdalla saada vielä viikkojen kuluttua käytön lopettamisesta. Luotettavan testaamisen mahdollistamiseksi olisi tarpeellista kieltää tuomitun huumausaineiden käyttö koko täytäntöönpanon ajaksi. Kiellon asettamisen kannalta on huomattava, että huumausaineiden hallussapito ja käyttö ovat rikoslain 50 luvun 1 ja 2 a §:n tarkoittamia rikoksia.

Yhdyskuntapalvelua suorittavan henkilön päihteiden käytöstä johtuvat tekijät ovat yleisin yhdyskuntapalvelun ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi muuntamisen syy. Yhdyskuntapalvelua suorittavien päihteiden käyttöön liittyvät ongelmat näkyvät selvästi sekä palvelupaikoilla että Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntaseuraamustoimistoissa. Päihteiden käytön osoittamisen ja siihen puuttumisen keinoista sekä osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista tulisi olla laissa nykyisen tilanteen edellyttämät ja kattavat säännökset.

Yhdyskuntapalvelun suorittajan palvelupaikalla aiheuttama esine- tai henkilövahinko

Yhdyskuntapalvelua suorittavat henkilöt ovat toisinaan aiheuttaneet yhdyskuntapalvelutyötä tehdessään aineellista vahinkoa palvelupaikan työvälineelle tai koneelle taikka työskentely-ympäristössä olleelle palvelupaikan tai sen henkilöstön omaisuudelle. Näitä

tekoja ei ole aiheutettu rikoksella, joten niitä ei korvata rikosvahinkolain (935/1973) nojalla. Vahinkoja on sattunut harvakseltaan ja ne ovat olleet rahamääräisesti melko vähäisiä. Palvelupaikkatilanteen kannalta olisi kuitenkin tärkeää, että Rikosseuraamuslaitoksella olisi mahdollisuus korvata tuomitun tahattomasti aiheuttamat vahingot palvelupaikan järjestäjälle ja sen henkilöstölle.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on poistaa eräitä yhdyskuntapalvelun käytännön täytäntöönpanossa havaittuja ongelmia.

Uusintarikollisuuden ja päihdeongelmien vähentämiseksi tarkoitettujen palveluiden ja toimintaohjelmien osuutta on pidetty liian lyhyenä ja vaihtoehtoiltaan suppeana. Lakiin ehdotetaan tehtäväksi muutos, jonka perusteella muun kuin työn osuus yhdyskuntapalvelusta voisi olla enintään kolmekymmentä tuntia, ei kuitenkaan yli puolta tuomitusta tuntimäärästä. Työn osuuden lisäksi rangaistusajan käyttömahdollisuutta laajennettaisiin koskemaan toimintaohjelmien ohella muillakin tavoin yhdyskuntapalvelusta suoriutumista edistävään toimintaan.

Yhdyskuntapalveluun tuomitus voi olla elämäntilanteessa, jossa hän hyväksyttävästä syystä ei voi aloittaa yhdyskuntapalvelun suorittamista tai yhdyskuntapalvelun suorittaminen keskeytyy. Tällaisissa tilanteissa yhdyskuntapalvelun suorittamiselle asetettu vuoden määräaika saattaa ehtiä kuluu loppuun, jolloin tuomioistuimelta on haettava lisäaikaa rangaistuksen suorittamiseksi kokonaan. Voimassa olevaan lakiin esitetään lisättäväksi säännökset täytäntöönpanon lykkäyksestä ja keskeytyksestä määrääjäksi.

Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä siitä, miten yhdyskuntapalvelua suorittavan henkilön epäiltyä muun päihdyttävän aineen kuin alkoholin käyttöä voitaisiin testata. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi päihteettömyyden valvontaa koskeva säännös, jonka mukaan ulkonaisista merkeistä päätellen ilmeistä, muusta kuin alkoholista johtuvaa päihitymistilaa voitaisiin testata virtsa- tai sylkikoekalla. Tuomitulta, joka ilman pätevää syytä

kieltäytyy puhalluskokeen suorittamisesta tai virtsa- taikka sylkinäytteen antamisesta, voitaisiin ottaa verinäyte. Lisäksi tuomitun velvollisuudeksi asetettaisiin kiello käyttä huumausaineita koko yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon ajan. Tämä olisi perusteltua paitsi testauksen toimivuuden varmistamiseksi, myös siksi, että huumausaineiden käyttö on rikos.

Lakiin ehdotetaan mahdollisuutta korvata tuomitun tahattomasti aiheuttama esine- tai henkilövahinko palvelupaikalle ja sen henkilöstölle.

Lakiin ehdotetaan otettaviksi aikaisempaa täsmällisemmät säännökset siitä, miten Rikosseuraamuslaitos panee täytäntöön yksittäisen yhdyskuntapalvelurangaistuksen. Lisäksi lakiin ehdotetaan nykyistä täsmällisempiä, nykyisin lähinnä palvelusuunnitelmiin sisällytettyjä säännöksiä tuomitun velvollisuuksista. Näitä velvollisuuksia ovat suorittaa palvelutehtävät asianmukaisesti, ilmoittaa Rikosseuraamuslaitokselle palveluun saapumisen esteestä, esittää terveydentilastaan asianmukainen todistus, jos on perusteltua syytä epäillä tuomitun terveydentilaa riittämättömäksi yhdyskuntapalvelusta suoriutumiseksi sekä päihtymysepäilytilanteissa suorittaa puhalluskoe ja antaa virtsa- tai sylkinäyte. Lakiin tehtäisiin myös rikosseuraamusalan organisaatiouudistuksen edellyttämä viranomaisen nimen muutos, koska vuoden 2010 alusta lukien Rikosseuraamusvirasto, Kriminaalihoitolaitos ja Vankeinhoitolaitos yhdistyivät Rikosseuraamuslaitokseksi. Lisäksi voimassa olevaan lakiin ehdotetaan eräitä teknislousteisia, muun muassa terminologisia muutoksia.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksen toteuttaminen ei juurikaan vaikuttaisi viranomaisten välisiin tehtäväjako-

hin tai velvollisuuksiin. Olennaisimmat vaikutukset kohdistuvat Rikosseuraamuslaitokseen, mutta päihitteettömyyden valvonnan laajentamista lukuun ottamatta kyse olisi lähinnä nykyisistä asetuksen tai vakiintuneiden käytäntöjen nojalla noudatettujen toimintatapojen säätämisestä lailla. Kyse olisi myös toimintatapojen järjeistämistä.

3.3 Vaikutukset rikollisuuteen

Päihitteettömyyden valvonnan voidaan otaksua tiukentuvan jonkin verran nykyisestä. Tämä lisäänee hieman yhdyskuntapalvelurangaistusten ehdottomaksi vankeudeksi muuntamista. Toisaalta muun toiminnan kuin työn osuuden lisääminen voi parantaa yhdyskuntapalvelun suorittamisen edellytyksiä. Esityksellä ei voida olettaa olevan merkittäviä vaikutuksia rikollisuuteen.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä. Valmistelutyössä on toimittu kiinteässä yhteistyössä Rikosseuraamusviraston kriminaalihoollon tuloslinjan kanssa.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot eräiltä Kriminaalihoitolaitoksen aluetoimistoilta, syyttäjävirstoilta ja käräjäoikeuksilta sekä Valtakunnansyyttäjänvirastolta ja Rikosseuraamusviraston oikeudelliselta yksiköltä. Lausunnonantajat pitivät ehdotettuja muutoksia perusteltuina ja nykyistä yhdyskuntapalvelujärjestelmää parantavina. Esitystä on muokattu lausuntojen yksityiskohtien perusteella.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnalle on annettu marraskuun 2009 alussa hallituksen esitys nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämistä ja ehdollisen vankeuden valvontaa koskeviksi lainsäädännöksi. Kyseisessä esityksessä on kyse paitsi yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta yleensä myös muun muassa valvojan ja apuvalvojan tehtävistä sekä päihitteettömyyden valvonnasta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Yhdyskuntapalvelu. Pykälässä säädetään yhdyskuntapalvelun sisällöstä. Pykälän 1 momentin mukaan yhdyskuntapalvelu on ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta tuomittava rangaistus, joka käsittää vähintään 20 ja enintään 200 tuntia valvonnan alaisena tehtävää säännöllistä, palkatonta työtä.

Pykälän 2 momentin mukaan enintään kymmenen tuntia yhdyskuntapalvelurangaistuksesta voidaan suorittaa muuna kuin työnä. Kyse on uusintarikollisuuden vähentämistä tukevista toimintaohjelmista sekä päihdeongelmien vähentämiseen tarkoitetuista palveluista, joihin tuomittu osallistuu tai joita hän käyttää Kriminaalihuoltolaitoksen hyväksymällä tavalla. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että muun toiminnan kuin työn tekemisen osuutta yhdyskuntapalvelun suorittamisessa lisättäisiin nykyisestä kymmenestä tunnista 30 tuntiin. Muun toiminnan kuin työn osuuden sisältöä esitetään laajennettavaksi siten, että kyse olisi Rikosseuraamuslaitoksen järjestämästä tai hyväksymästä toiminnasta, jonka tarkoituksena on vähentää tuomitun uusintarikollisuuden riskiä tai päihdeongelmia sekä lisätä tuomitun edellytyksiä suorittaa yhdyskuntapalvelurangaistus.

Rikosseuraamusalalla on viime vuosina otettu käyttöön useita tuomitun selviytymisedellytyksien parantamiseen sekä uusintarikollisuuden vähentämiseen tähtäviä toimintaohjelmia. Rikosseuraamuslaitoksessa on käytössä väkivaltarikoksista tuomituille henkilöille suunnattu toimintaohjelma, liikennejuopumukseen toistuvasti syyllistyneiden hoitoon motivoimiseen tähtäävä ohjelma sekä yleisesti elämänmuutoksen motivoiva ohjelma. Edellä mainittujen toimintaohjelmien ohella kyse voisi olla esimerkiksi osallistumisesta A-klinikalla toimeenpantavaan päihdehuollolliseen ohjelmaan taikka käytämällä muuten A-klinikan palveluita. Kyseeseen voisi tulla myös toiminta, jolla lisätään tuomitun halua, kykyä ja muita edellytyksiä suorittaa yhdyskuntapalvelu. Tämä tu-

lisi kyseeseen esimerkiksi silloin, kun tuomitun päihteiden käyttö vaikeuttaa yhdyskuntapalvelussa suoriutumista tai ongelmia on palvelutehtävistä suoriutumisessa tai yhteistyössä palvelupaikan kanssa.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi myös kielellinen muutos siten, että toimintaohjelma-käsite korvattaisiin laajemmalla toiminta-käsitteellä, joka kattaisi käytettävät toimintaohjelmat sekä muun tuomitun suoriutumisedellytysten parantamiseen tarkoitettua toiminnan.

Pykälän 2 momentin viimeisen virkkeen mukaan työn osuuden olisi kuitenkin oltava vähintään puolet tuomitusta tuntimäärästä. Näin ollen muun toiminnan kuin työn 30 tunnin enimmäismäärä olisi käytettävissä, jos yhdyskuntapalvelun pituus on vähintään 60 tuntia. Rikosseuraamuslaitoksen järjestämään tai hyväksymään toimintaan osallistumistuntien määrä suhteutettaisiin joustavasti tuomitun tarpeisiin sekä yhdyskuntapalvelutuntien kokonaismäärään. Käytännössä kolmenkymmenen tunnin osuutta käytettäisiin täytäntöönpanon eri vaiheissa.

2 §. Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano. Pykälään tehtäisiin organisaatiouudistuksen edellyttämä viranomaisen nimen muutos eli kriminaalihuoltolaitos korvattaisiin Rikosseuraamuslaitoksella.

2 a §. Valvoja ja apuvalvoja. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset yhdyskuntapalvelun käytännön täytäntöönpanosta. Ehdotetun 2 a pykälän 1 momentin mukaan yksittäisen yhdyskuntapalvelurangaistuksen täytäntöönpanosta vastaisi Rikosseuraamuslaitoksen virkamies, jota kutsuttaisiin valvojaksi. Valvojan vastuulle kuuluisivat 3 §:n 1 momentissa tarkoitetut tehtävät. Valvojan ollessa estyneenä tehtävät hoitaisi muu Rikosseuraamuslaitoksen virkamies. Olennaista olisi se, että yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanotoimien vastuu olisi selkeä. Siten yhdyskuntapalvelun suorittaja, palvelupaikan edustaja ja täytäntöönpanon käytännön toteutukseen osallistuvat muut tahot tietäisivät, keneen virkamieheen tulee tai voi olla yhteydessä täytäntöönpanon kuluessa. Ehdotettu

toimintatapa vastaa Rikosseuraamuslaitoksessa noudatettua käytäntöä.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan valvojan avuksi voitaisiin yhdyskuntapalvelun tarkoituksenmukaisen järjestämisen toteuttamiseksi määrätä henkilö, joka suostuu tehtävään ja jolla on tehtävään soveltuva koulutus ja työkokemus. Tällaista henkilöä kutsuttaisiin apuvalvojaksi. Apuvalvojaa voitaisiin käyttää esimerkiksi haja-asutusalueilla tai silloin, kun tuomittu tarvitsee yhdyskuntapalvelusta suoriutuakseen tavanomaista enemmän tukea tai kun täytäntöönpano muuten edellyttää tavallista tarkempaa valvontaa. Apuvalvojan tehtävä olisi rangaistuksen täytäntöönpanoa. Siksi apuvalvojalta edellytettäisiin tehtävässä tarvittava koulutus ja työkokemus. Kyse ei välttämättä olisi mainittujen alojen tutkinnon suorittamisesta. Laissa todettaisiin soveltuvina koulutusaloina rikosseuraamus-, sosiaali-, terveys- tai kasvatustalan koulutus. Pykälässä säädettäisiin myös poikkeus apuvalvojalle asetettuihin vaatimuksiin: apuvalvojan tehtävään voidaan määrätä muukin siihen sopiva henkilö, jos se on tarpeellista yhdyskuntapalvelun valvonnan turvaamiseksi tai muusta siihen rinnastettavasta syystä. Apuvalvojana voisi toimia esimerkiksi palvelupaikan työntekijä. Täytäntöönpanon asianmukaisen toteuttamisen varmistamiseksi Rikosseuraamuslaitoksen tulisi järjestää virkamiestensä apuna toimiville henkilöille yhdyskuntapalveluun liittyvää koulutusta ja ohjausta. Lisäksi kaikille apuvalvojille tulisi antaa yhtenäinen ja ajantasainen ohjeistus.

Pykälän 2 momentissa säädettäväksi esitetty mahdollisuus määrätä valvontatehtävään muukin henkilö kuin Rikosseuraamuslaitoksen virkamies ei olisi perustuslain 124 §:n eli julkisen vallan käyttöä koskevien vaatimusten kannalta ongelmallinen. Näin olisi siksi, että vaikka apuvalvojalla olisi velvollisuus ilmoittaa yhdyskuntapalvelua suorittavan rikkomuksista Rikosseuraamuslaitokselle, päätöksen rikkomuksesta mahdollisesti aiheutuvasta seuraamuksesta tekee aina Rikosseuraamuslaitos. Niin ikään lakiesityksen 7 a §:ssä tarkoitettujen, päihitteettömyyden valvontaan liittyvät puhalluskokeen suorittamisen tai virtsa- tai sylkinäytteen antamiseen velvoittamisen tekisi aina Rikosseuraamus-

laitoksen virkamies. Käsitellessään esitystä laiksi ehdonalaisen vapauden valvonnasta (782/2005) eduskunnan perustuslakivaliokunta ei pitänyt nyt esitetyn kaltaista valvontatehtävän antamista muulle kuin virkamiehelle perustuslain kannalta ongelmallisena (PeVL 21/2005 vp).

Pykälän 3 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitos tekisi apuvalvojan kanssa sopimuksen tehtävän hoitamisesta. Sopimuksessa sovittaisiin ainakin, minkälaisia toimia tehtävän hoitaminen sisältää, mikä on henkilön vastuu ja mitkä ovat hänen velvollisuutensa. Niin ikään Rikosseuraamuslaitos päättäisi apuvalvojalle valtion varoista maksettavasta palkkiosta ja kulukorvauksesta. Solmittavalla sopimuksella ei syntyisi Rikosseuraamuslaitoksen ja apuvalvojan välille virkasuhdetta eikä työsopimussuhdetta. Järjestelmässä on kyse nimenomaan siitä, että tietynlaisella vapaaehtoistoiminnalla laajennettaisiin yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon mahdollisuuksia alueilla, jotka ovat kaukana Rikosseuraamuslaitoksen toimipaikoista ja joissa julkinen liikenne on vähäistä tai sitä ei ole lainkaan.

Pykälän 4 momentissa olisi säännös kielilakia (423/2003), rikosoikeudellista virkavastuuta ja vahingonkorvausvastuuta koskevien säännösten soveltamisesta apuvalvojaan. Kielilain tarkoituksena on turvata jokaisen oikeus käyttää viranomaisessa omaa kieltään, suomea tai ruotsia. Julkisen hallinnon asioiden käsittelyn ja asiakirjojen kieli sekä tehtävissä toimivien henkilöiden kielitaitovaatimus määräytyvät viranomaisen yksi- tai kaksikielisyyden ja tehtävän luonteen perusteella. Rikoslain 40 luku koskee virkarikoksia. Luvun 12 § sisältää soveltamisalasäännökset, joiden nojalla rikosoikeudellinen virkavastuu ulottuu laajasti myös virkamiesaseman ulkopuolelle. Selkeyden vuoksi asiasta otettaisiin säännös myös yhdyskuntapalvelusta annettuun lakiin. Niin ikään säännöksessä olisi vahingonkorvausvastuun osalta viittaus vahingonkorvauslakiin (412/1974).

3 §. Valvojan ja apuvalvojan tehtävät. Pykälä sijoitettaisiin lain uudeksi 3 §:ksi. Lain alkuperäinen 3 § on kumottu lailla 13.6.2003/538.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan valvojan tehtävänä olisi vastata voimassa olevan

lain 6 §:n mukaisen suunnitelman laatimisesta. Suunnitelman nimi muutettaisiin tässä esityksessä palvelusuunnitelmasta toimeenpanosuunnitelmaksi. Valvoja laatisi myös palvelun aikataulun. Näihin tehtäviin sisältyisi myös tarvittavien muutosten tekeminen toimeenpanosuunnitelmaan ja aikatauluun. Muutoksia olisivat esimerkiksi palvelupaikan vaihtuminen ja palvelun jatkoaikataulujen tekeminen täytäntöönpanon edetessä. Valvoja myös antaisi tuomitulle tiedoksi toimeenpanosuunnitelman ja aikataulun.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan valvoja huolehtisi yhdyskuntapalvelun asianmukaisen suorittamisen valvonnasta. Tämä tarkoittaisi yhteydenpitoa tuomittuun sekä palvelupaikan järjestäjään. Valvontatehtävään kuuluisivat myös käynnit palvelupaikalla.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan valvojan tehtävänä olisi ilmoittaa Rikosseuraamuslaitoksen toimivaltaiselle virkamiehelle siitä, että yhdyskuntapalvelua suorittava henkilö on valvojan näkemyksen mukaan rikkonut laissa säädettyjä velvollisuuksiaan tai palvelusuunnitelman taikka aikataulun määräyksiä. Toimivaltaisella virkamiehellä tarkoitetaan esimerkiksi Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajaa tai apulaisjohtajaa, jonka tehtäviin työjärjestyksen nojalla kuuluu esimerkiksi antaa suullinen tai kirjallinen huomautus taikka ilmoittaa velvollisuuksien törkeästä rikkomisesta syyttäjälle. Näihin tilanteisiin liittyvä, 8 a §:ssä säädetty asian selvittäminen sekä selvityksen laatiminen olisivat niin ikään valvojan tehtävänä.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan nojalla valvojan tehtävänä olisi lisäksi huolehtia muista yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon vaatimista toimenpiteistä. Näitä voisivat olla esimerkiksi neuvonpidot palvelupaikan kanssa tietojen vaihtamiseksi ja tarpeellisten muutosten tekemiseksi tuomitun työtehtävissä.

Pykälän 2 momentin nojalla apuvalvojan tehtävät olisivat valvojan tehtävien kaltaiset, mutta apuvalvojan tehtävän luonne olisi ehdotetun 2 a §:n mukaisesti avustava. Apuvalvojan tehtävänä on toimia valvojan apuna 1 momentissa säädettyissä tehtävissä. Vastuu täytäntöönpanon toteutuksesta olisi kuitenkin valvojalla. Käytännössä tämä tarkoittaisi tar-

vittavan itsenäistä tai ohjattua yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon käytännön valvontaa. Apuvalvojan tulisi noudattaa Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen hänelle täytäntöönpanoa varten antamia määräyksiä sekä ilmoittaa tälle tuomitun velvollisuuksien sekä toimeenpanosuunnitelman ja siihen perustuvien määräysten rikkomisesta. Siltä osin kuin apuvalvoja tarvitsee tässä valvojan tukea, ohjausta tai virkamiesasemaan liittyvää esimerkiksi päätösvaltaa, apuvalvoja kääntyisi valvojan tai tämän ollessa estyneenä Rikosseuraamuslaitoksen muun virkamiehen puoleen. Valvoja tai Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voisi puuttua tilanteeseen myös omaloitteisesti. Valvojalla olisi kokonaisvastuu täytäntöönpanon sujumisesta asianmukaisesti. Vastuusta säätäminen erikseen selkiinnyttäisi täytäntöönpanotehtävään liittyvää vastuuta myös henkilölle, joka ei työskentele täytäntöönpanosta vastaavan organisaation palveluksessa.

Pykälän 3 momentti edellyttäisi, että valvoja ja apuvalvoja kohtelevat tuomittua asianmukaisesti. Lisäksi heidän tulisi huolehtia siitä, ettei tuomitulle aiheudu yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta tarpeettomasti haittaa. Asianmukaiseen kohteluun kuuluisivat muun muassa puolueeton asennoituminen tuomittuun sekä se, ettei yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanossa herätettäisi palvelupaikalla tarpeetonta, tuomittua leimaavaa huomiota. Yhdyskuntapalvelu tulisi järjestää siten, että tuomitun asema palvelupaikalla vastaisi ulkoisilta olosuhteiltaan tavanomaista työpaikkaa. Valvojan ja apuvalvojan tulisi myös tukea ja ohjata tuomittua hänen sosiaalisessa selviytymisessään. Kyse voisi olla monenlaisista toimenpiteistä, kuten käytännön asioiden järjestämisestä, neuvonnasta miten toimia jossakin viranomaisessa, vaihtoehtoisten ratkaisutapojen etsimisestä hankalassa tilanteessa tai kannustamisesta esimerkiksi koulunkäyntiin. Tuomitun ongelmatilanteissa tulisi myös arvioida sitä, olisiko paikallaan käyttää yhdyskuntapalvelutunteja 1 §:n 2 momentin mukaiseen toimintaan, kuten päihdeongelmien vähentämiseen tähtääviin palveluihin.

4 §. *Soveltuvuusselvitys.* Pykälään tehtäisiin organisaatiouudistuksen edellyttämä viranomaisen nimen muutos eli kriminaalihuol-

tolaitos korvattaisiin Rikosseuraamuslaitoksella. Lisäksi pykälässä todettaisiin, että soveltuvuusselvityksestä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

5 §. Täytäntöönpanon ajankohta. Pykälä koskee yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon ajankohtaa. Voimassaolevan lain 5 §:n 1 momentin mukaan yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano on aloitettava viipymättä ja palvelu on suoritettava loppuun vuoden kuluessa siitä, kun tuomio on tullut täytäntöönpanokelpoiseksi, ellei Kriminaalihuoltolaitos ole pidentänyt suoritusaikaa tai tuomioistuin ole pidentänyt täytäntöönpanoaikaa taikka muuntanut suorittamatta olevan yhdyskuntapalvelun osan ehdottomaksi vankeusrangaistukseksi laissa säädetyin edellytyksin. Yhden vuoden pituiseen täytäntöönpanon määräaikaan ei lasketa aikaa, jona palvelu on ollut keskeytettynä tai sen aloittaminen on ollut kiellettyä sen vuoksi, että tuomitun on epäilty rikkoneen palvelun ehtoja tai syyttäjän on ilmoittanut syyttävänsä tuomittua uudesta rikoksesta.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan 1 momentissa tarkoitettuun vuoden enimmäisaikaan ei myöskään laskettaisi aikaa, jona täytäntöönpanon aloittaminen on ollut määräaikaaisesti lykättyä tai täytäntöönpano on ollut määräaikaaisesti keskeytettynä 5 a §:ssä tarkoitetulla tavalla. Ehdotettu uusi 5 a § sisältäisi säännöksen Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuudesta enintään yhden vuoden pituiseksi määräajaksi lykätä tai keskeyttää yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano muun muassa, jos tuomittu on sairas tai päihdekuntoutuksessa.

Pykälän uusi 2 momentti siirtäisi nykyisen 2 momentin 3 momentiksi, koska edellä todetut asiat koskevat täytäntöönpanon aloittamista yhden vuoden kuluessa ja siihen liittyviä poikkeustilanteita. Uudeksi 3 momentiksi ehdotettu säännös puolestaan koskee yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon aloittamista ennen tuomion lainvoimaisuutta tilanteissa, joissa tuomittu suostuu täytäntöönpanoon ja on tyytynyt tuomioon siltä osin kuin hänet on tuomittu yhdyskuntapalveluun. Pykälän alkuperäinen 3 momentti on kumotu lailla 11.4.2003/298.

5 a §. Täytäntöönpanon lykkäys tai keskeytys. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöstä

yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon määräaikaista lykkäyksestä tai määräaikaista keskeyttämisestä. Tällainen säännös on yhdyskuntapalvelun käytännön täytäntöönpanotoimissa todettu tarpeelliseksi, jotta hyväksyttävistä syistä täytäntöönpanon aloittamista voitaisiin lykätä tai aloitettu täytäntöönpano voitaisiin keskeyttää.

Ehdotetun pykälän mukaan Rikosseuraamuslaitos voisi määräajaksi lykätä yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon tai määräajaksi keskeyttää jo aloitetun täytäntöönpanon, kun täytäntöönpanolle on tosiasiallinen, tuomitun elämäntilanteesta johtuva, tilapäinen este. Pykälän 1 momentissa mainittaisiin esteiksi hyväksyttäväksi syiksi tuomitun sairaus, päihdekuntoutukseen osallistuminen, asevelvollisuuden suorittaminen tai muu näihin rinnastettava hyväksyttävä syy. Sairauden perusteella voitaisiin määräaikainen keskeytys tehdä, jos tuomitun sairaus aiheuttaisi melko pitkäaikaisen työkyvyttömyyden. Siten määräaikaista keskeytystä ei tehtäisi nuhakuumeen tai muun vastaavan tavanomaisen sairauden perusteella. Päihdekuntoutuksella tarkoitettaisiin yhdyskuntapalveluun tuomitun henkilön kotikunnan päihdehuoltolain (41/1986) 3 §:n perusteella järjestämiä päihdehuollon palveluja. Kyse olisi nimenomaisesti osallistumisesta laitoksessa tapahtuvaan kuntoutukseen. Muuna luetellun kaltaisena hyväksyttävänä täytäntöönpanon määräaikaisten lykkäyksen tai määräaikaisten keskeytyksen syynä voisi olla esimerkiksi siviilipalveluksen koulutusjakson suorittaminen tai työeste, kuten määräaikainen työskentely ulkomailla.

Yhdyskuntapalvelun määräaikaisten lykkäyksen tai määräaikaisten keskeytyksen tarpeen ja esteen olemassaolon toteaisi Rikosseuraamuslaitos, käytännössä soveltuvuusselvityksen laatija tai valvoja. Lykkäyksen osalta tämä toteaminen tapahtuisi täytäntöönpanon aloittamisen yhteydessä. Täytäntöönpanon määräaikaista keskeytystä edellyttävän esteen olemassaolo todettaisiin täytäntöönpanon kuluessa. Kyse olisi siis Rikosseuraamuslaitoksen täytäntöönpanoa toteuttaessaan havaitsemasta tilapäisen esteen olemassaolosta. Kyse ei olisi tuomitun itsensä hakemasta täytäntöönpanon määräaikaista

lykkäyksestä tai määräaikaisesta keskeytyksestä.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan yhdyskuntapalvelun määräaikainen lykkäys olisi mahdollinen myös tilanteissa, joissa käynnissä oleva ehdottoman vankeusrangaistuksen tai muun yhdyskuntaseuraamuksen suorittaminen käytännössä estäisi uuden yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon aloittamisen. Esimerkiksi vankeusrangaistuksen loppuun suorittaminen voisi lykätä yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoa mahdollisesti pitkäänkin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin määräaikaisen lykkäyksen tai määräaikaisen keskeytyksen enimmäiskestoksi yhteensä yksi vuosi. Tällä aikarajalla pyritään tasapainoisesti ottamaan huomioon sekä tuomitun elämäntilanteen edellyttämät täytäntöönpanon lykkäyksen ja keskeytyksen syyt että yhdyskuntapalvelun joutuisan täytäntöönpanon taivoite.

Pykälän 4 momentti edellyttäisi Rikosseuraamuslaitoksen peruuttavan täytäntöönpanon määräaikaisen lykkäyksen tai määräaikaisen keskeytyksen, jos lykkäyksen tai keskeytyksen antamisen syytä ei enää ole olemassa. Esimerkiksi jos tuomittu on keskeyttänyt asevelvollisuutensa suorittamisen, lykkäys tai keskeytys olisi peruutettava. Asiaintilan muutos olisi todettavissa yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoa valmisteltaessa tai käynnistettäessä tai täytäntöönpanon kuluessa.

6 §. Toimeenpanosuunnitelma. Voimassa olevassa laissa yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon kannalta olennaiset asiat sisältävä suunnitelma on nimeltään palvelusuunnitelma. Tältä osin ehdotetaan tehtäväksi terminologinen muutos, jolla palvelusuunnitelmäkäsité muutettaisiin toimeenpanosuunnitelmäksi, koska viimeksi mainittu käsite vastaisi paremmin sekä pykälän sisältöä että yhdyskuntapalvelun käytännön täytäntöönpanoa. Käsitteen muutoksella yhdenmukaistettaisiin yhdyskuntaseuraamuksia koskevaa käsitteistöä, koska nuorisorangaistuksessa vastaava suunnitelma on nimeltään toimeenpanosuunnitelma. Pykälän 1 momentin ensimmäiseen virkkeeseen ehdotetaan tehtäväksi kielellisiä tarkistuksia, joilla täsmennetään palvelupaikan ja palvelutehtävien käsit-

teitä. Lisäksi tehtäisiin yhdyskuntapalvelun sisältöä koskeva lisäys, joka vastaisi lain 1 §:n 2 momenttiin ehdotettua muutosta, jonka mukaan yhdyskuntapalvelu voi sisältää nykyistä enemmän muuta toimintaa kuin palkatonta työtä.

Pykälän 2 momenttiin esitetään muutosta, jolla täsmennettäisiin niitä edellytyksiä, joiden olemassa ollen Rikosseuraamuslaitos voi pidentää toimeenpanosuunnitelmassa vahvistettua yhdyskuntapalvelun suoritusaikaa enintään kolmella kuukaudella kerrallaan. Voimassa olevassa laissa on todettu pidentämisen edellytyksenä ainoastaan se, että pidentämiseen on erityisiä syitä. Ehdotetun täsmennyksen mukaan pidennys olisi mahdollinen, jos siihen on tuomitun sairautteen liittyvä tai muu erityinen syy. Muuna erityisenä syynä voisi tulla kyseeseen esimerkiksi erityiset työhön liittyvät seikat. Yhdyskuntapalvelun tarkoituksena on olla rangaistus, joka on suoritettavissa työssä käynnin ohella. Toisinaan tuomitulle voi tulla sellaisia työn tekemiseen liittyviä muutoksia, jotka eivät olleet tiedossa toimeenpanosuunnitelmaa laadittaessa.

Lisäksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuutta pidentää toimeenpanosuunnitelmassa vahvistettua yhdyskuntapalvelun suoritusaikaa jatkettaisiin kolmella kuukaudella. Voimassa olevan lain mukaan pidennetty suoritus aika ei saa ylittää yhtä vuotta kolmea kuukautta. Ehdotuksen mukaan suoritusajan pituus voisi siten olla enintään yksi vuosi kuusi kuukautta. Ehdotuksella vähennettäisiin tarvetta hakea tuomioistuimesta yhdyskuntapalvelun suoritusajalle lisäaikaa täytäntöönpanon viivästyessä esimerkiksi tuomitun sairauden takia.

7 §. Tuomitun velvollisuudet. Tuomitun velvollisuuksia koskevan pykälän rakennetta ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuomitun velvollisuudet koottaisiin luetteloksi. Luettelon alkupuoli sisältäisi toimeenpanosuunnitelman laatimiseen ja noudattamiseen liittyvät velvollisuudet ja loppupuoli sisältäisi tuomitun päihitteettömyyteen liittyvät velvollisuudet. Tuomitun velvollisuuksia koskeva pykälä sisältäisi myös sisällöllisiä muutoksia.

Pykälän 1 ja 2 kohta sisältäisivät voimassa olevan pykälän 1 ja 2 momentissa säädellyt

tuomitun velvollisuudet nykyistä täsmällisemmin ja nyt käsiteltävänä olevan ehdotuksen muutokset huomioon ottaen. Kyse on lähinnä toimeenpanosuunnitelma- ja palvelutehtäväkäsitteiden käytöstä. Pykälän 3 kohdassa yhdyskuntapalvelua suorittavan edellytettäisiin käyttäytyvän asiallisesti palvelupaikan henkilökuntaa, asiakkaita ja muita henkilöitä kohtaan.

Ehdotetun pykälän 4 kohta sisältäisi lain tasolla uuden säännöksen tuomitun velvollisuudesta ilmoittaa Rikosseuraamuslaitokselle palveluun saapumisen esteestä ja sen syystä sekä vaadittaessa esittää ilmoitetun esteen todenperäisyydestä todistus tai selvitys toimeenpanosuunnitelmassa määrättyllä tavalla. Nykyisin esteestä ilmoittamisesta on säännös yhdyskuntapalveluasetuksen (1259/1990) 7 §:ssä. Perustuslain vaatimusten mukaisesti tuomitun velvollisuuksista olisi syytä sääntää lailla. Ilmoittamisvelvollisuuden tärkeyttä on syytä korostaa muun muassa siksi, että Rikosseuraamuslaitoksen tulisi voida mahdollisimman hyvissä ajoin ilmoittaa tuomitun poisjäännistä palvelupaikalle. Tavallisimmin esteestä ilmoitettaisiin puhelimitse, jolloin Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voisi esittää tuomitulle asiaa selvittäviä kysymyksiä ja antaa tarpeellisia menettelyohjeita esteen olemassaolon osoittamiseksi. Tuomitun ilmoitettua esteeksi sairauden, hänen tulisi esittää siitä asianmukainen todistus. Käytännössä tämä tarkoittaisi lääkärin tai terveydenhoitajan antamaa todistusta.

Ehdotetun pykälän 5 kohdan mukaan, jos olisi perusteltua syytä epäillä, että tuomitun terveydentila ei ole riittävän hyvä yhdyskuntapalvelun suorittamiseksi loppuun, tuomitulla olisi velvollisuus toimittaa Rikosseuraamuslaitokselle lääkärin antama lausunto edellytyksistään suorittaa yhdyskuntapalvelurangaistus. Tässä tarkoitettu perusteltu syy voisi olla esimerkiksi toistuvat yhdyskuntapalvelun suorittamisajankohtaan osuvat sairauspoissaolot.

Ehdotetun 7 §:n 6 kohta koskisi tuomitun velvollisuutta olla käyttämättä huumausaineita. Lainkohdassa edellytettäisiin, että tuomittu ei saa yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon alettua käyttää huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuja huumausaineita. Huumausaineiden käyttö on

sinänsä lainvastaista ja tuomittu syyllistyy rikoslaisissa rangaistavaan tekoon huumausainetta käyttäessään. Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanossa ei tällaisen teon lainvastaisuutta olisi yksiselitteisesti mahdollista pitää tuomitun velvollisuuksien rikkomisena, vaikka käyttö voitaisiinkin osoittaa toteen. Tästäkin syystä olisi tarpeellista sääntää asiaa selkeästi laissa. Huumausaineiden käyttökielto koskisi koko yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoaikaa, toisin kuin alkoholin käyttökielto, joka koskee palvelupaikalla tai täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa tapahtuvaa alkoholin käyttöä ja sen vaikutuksen alaisena olemista. Ajallisesti laajempi huumausaineiden käyttökielto olisi tarpeellinen siitä syystä, että tuomitun huumausaineiden vaikutuksen alaisena oloon yhdyskuntapalvelun aikana voitaisiin puuttua ilman, että tuomittu voisi vedota positiivisen testituloksen johtuvan aikaisemmasta, yhdyskuntapalvelun suorittamisen ulkopuolella tapahtuneesta huumausaineiden käytöstä. Mainitussa lainkohdassa täytäntöönpanon alkamisen ajankohta määriteltäisiin siten, että kyse olisi ajankohdasta, jolloin tuomittu on saanut tiedoksi vahvistetun toimeenpanosuunnitelman.

Pykälän 7 kohdan nojalla tuomittu ei saisi olla palvelupaikalla tai yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen. Vastaavansisältöinen säännös on voimassa olevan lain 7 §:n 3 momentissa. Käytännössä tässä tarkoitettujen päihteiden käyttöä koskevan kiellon rikkomisessa on kysymys useimmiten alkoholin käytöstä.

Tuomitun velvollisuuksia koskevan pykälän loppuun ehdotetaan säännöstä, jonka nojalla päihtyneeksi epäilty tuomittu voitaisiin velvoittaa suorittamaan puhalluskoe tai antamaan virtsa- taikka sylkinäyte. Voimassa olevassa laissa ei ole tuomitun velvollisuuksia koskevassa pykälässä säädetty päihteetömyyden valvontaa koskevia velvollisuuksia. Sen sijaan voimassa olevassa laissa on päihteiden käytön valvontaa koskeva 7 a §, jonka mukaan Kriminaalihuoltolaitoksen virkamies voi velvoittaa tuomitun suorittamaan puhalluskokeen, jos päihtymystilan epäillänsä johtuvan alkoholista. Sen sijaan huumausaineen vaikutuksen alaisuudesta epäiltyä tuomittua ei voida velvoittaa huumetestiin, kos-

ka tarvittavaa säännöstä ei ole. Päihtymysepäilyä voidaan todentaa vain havainnoimalla tuomitun käyttäytymistä ja olemusta sekä kirjaamalla havainnot asianmukaisesti. Rikosseuraamuslaitoksessa huumausainetestauksen käyttömahdollisuuden puuttuminen koetaan epäkohtana verrattuna siihen, että tuomitun alkoholin käyttö voidaan todentaa puhalluskokeella. Täytäntöönpanon uskottavuuden kannalta huumausaineen käytön testauksella olisi merkitystä sekä palvelupaikalle että tuomitulle. Tuomitun kannalta mahdollisuus huumausaineen käytön testaukseen tukisi tuomitun huumausaineen käyttöön puuttumista sekä hänen motivoimistaan ja ohjaamistaan asianmukaiseen hoitoon.

7 a §. Päiheteetömyyden valvonta. Pykälän otsikko muutettaisiin nykyaikaisempaan muotoon eli päihneiden käytön valvonnasta päiheteetömyyden valvontaan. Tätä käsitettä on käytetty muun muassa vankeuslain (767/2005) 16 luvun 7 §:ssä. Pykälässä nykyisin olevat säännökset päihtymystilaa koskevien ulkoisten merkkien havainnoinnista ja havaintojen kirjaamisesta säilytettäisiin sellaisinaan. Voimassa olevassa laissa on säännös puhalluskokeen antamisvelvollisuudesta. Sen lisäksi pykälään ehdotetaan säännöstä Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen mahdollisuudesta velvoittaa tuomittu antamaan virtsa-, sylki- ja verinäyte. Näin ollen pykälän toinen virke sisältäisi mahdollisuuden päihtymystilae päilyissä velvoittaa tuomittu suorittamaan puhalluskokeen tai antamaan virtsa- taikka sylkinäytteen. Puhalluskokeessa olisi kyse alkometrillä suoritettavasta kokeesta, jonka ottaisi Rikosseuraamuslaitoksen virkamies. Virtsa- ja sylkinäytteessä olisi kyse niin kutsutuista pikatesteistä. Käytännössä sylkitesti olisi ensisijainen. Sen ottaisi Rikosseuraamuslaitoksen virkamies. Positiivinen pikatestitulokse olisi varmistettava laboratoriossa, joka täyttää huumausainetestien tekemisestä annetun valtioneuvoston asetuksen (218/2005) 3 §:ssä tarkoitetut laatuvaatimukset. Virtsanäytteen ottaminen ja tutkiminen voitaisiin järjestää julkisissa ja yksityisissä laboratorioissa. Näytteenotto paikkana tulisivat kyseeseen päihdehuoltolain toteuttamisesta vastaavat toimintayksiköt, kuten terveyskeskukset ja päihdepoliklinikat. Myös vankila voisi tulla kyseeseen näyt-

teenantopaikkana. Myös negatiivinen pikatestitulokse varmistettaisiin laboratoriossa, jos on perusteltua syytä epäillä päihtymystilaa. Testi voisi myös osoittaa tuomitun käyttäneen hänelle määrättyä lääkevalmistetta. Eri-tyinen ongelma on se, ettei huumausainetestien perusteella välttämättä kyetä arvioimaan huumausaineen käyttöajankohtaa. Testissä saattaa siten näkyä ennen yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoa käytetty huumausaine.

Jos päihtymystila olisi ulkoisista merkeistä päätellen ilmeinen, koetta tai näytettä ei edellytettäisi, ellei tuomittu sitä vaadi. Tuomitulta, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy puhalluskokeen suorittamisesta tai virtsa- taikka sylkinäytteen antamisesta, voitaisiin määrätä otettavaksi verinäyte. Kieltäytyminen kokeesta voisi yhdessä muiden päihtymystilahavaintojen kanssa vaikuttaa päihtymystilaa koskevaan kokonaisarviointiin.

Päihtymystila tai sellaisen epäily on palvelupaikan kannalta hankala asia. Tästä syystä momentin lopussa olisi säännös, jonka nojalla Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi tilapäisesti keskeyttää yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon tässä momentissa tarkoitettua virtsa-, sylki- tai verinäytteen tulkinnan tai varmistuksen ajaksi. Tilapäinen keskeytys olisi Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen harkinnassa, koska nyt puheena olevat käytännön tilanteet voivat poiketa toisistaan siinä määrin, ettei esimerkiksi velvoitetta keskeyttää täytäntöönpano ole syytä säätää. Rikosseuraamuslaitoksen virkamies tuntenee tuomitun ja palvelupaikan tilanteen ja voi sen nojalla päätyä kussakin yksittäistapauksessa tarkoituksenmukaisimpaan ratkaisuun.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännökset niistä toimenpiteistä, joihin 1 momentissa tarkoitettu päihdevalvonta antaisi aiheutta. Jos sylki- tai virtsanäyte osoittautuisi positiiviseksi, sen tulos olisi varmistettava. Varmistus tulisi tehdä laboratoriossa, joka täyttää huumausainetestien tekemisestä säädetyt laatuvaatimukset. Tällaisten testien laatuvaatimuksista säädetään nykyisin huumausainetestien tekemisestä annetun valtioneuvoston asetuksen 3 §:ssä.

Jos tuomitun todetaan puhallusnäytteen perusteella olevan alkoholin vaikutuksen alainen, Rikosseuraamuslaitoksen olisi ryhdyttävä 7 b §:n tai 8 §:n 1 momentin mukaisesti

toimenpiteisiin. Lain 7 b §:ssä säädetään velvollisuuksien rikkomisesta ja suullisen tai kirjallisen huomautuksen antamisesta. Lain 8 §:n 1 momentissa säädetään törkeästä velvollisuuksien rikkomisesta.

Todettu päihteiden käyttö olisi yhdyskuntapalvelusta annetun lain 7 b §:ssä tarkoitettua velvollisuuksien tai 8 §:ssä tarkoitettua törkeää velvollisuuksien rikkomista. Tämän lisäksi päihtymystilan ja päihteiden käytön toteaminen ja siihen reagoiminen olisi eräs tuomitun elämäntilanteeseen puuttumisen keino myös myönteisessä mielessä. Päihtymystilahavainnon jälkeen tuomittua voitaisiin kannustaa päihdehuollon palveluiden käyttäjäksi.

Henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetun lain (422/2002) 20 §:n 1 momentin mukaan yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanotehtävissä toimivalla Kriminaalihuoltolaitoksen virkamiehellä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada valtion ja kunnan viranomaisilta tehtävnsä hoitamista varten tarpeelliset tiedot muun muassa henkilön päihteiden käytöstä.

7 b §. Velvollisuuksien rikkominen. Voimassa olevan lain 7 b §:n mukaan Kriminaalihuoltolaitoksen on annettava suullinen tai kirjallinen huomautus tuomitulle, joka ei noudata palvelusuunnitelmaa, palvelun aikataulua tai 7 §:n 3 momentissa tarkoitettua päihdeettömyyskieltoa palvelupaikalla ja täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen otettaisiin velvollisuuksien luettelemisen sijaan viittaus 7 §:ään, jossa olisi kootusti säädetty tuomitun velvollisuudet.

8 §. Törkeä velvollisuuksien rikkominen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen otettaisiin tuomitun eräiden velvollisuuksien luettelemisen sijaan viittaus muutettavaksi ehdotettuun 7 §:ään, jossa säädettäisiin kootusti tuomitun velvollisuudet. Lisäksi pykälässä säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin siitä, mitä tarkoitettaisiin törkeällä 7 §:n mukaisten velvollisuuksien rikkomisella. Näitä seikkoja ja tilanteita olisivat velvollisuuksien rikkominen suullisesta tai kirjallisesta huomautuksesta piittaamatta, päihtymystila palvelupaikalla tai palvelun täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa taikka muut törkeät velvollisuuksien rikkomiset.

momentissa oleva virallinen syyttäjä-käsite korvattaisiin nykyisin käytössä olevalla syyttäjä-käsitteellä.

8 a §. Velvollisuuksien rikkomisen selvittäminen. Voimassaolevan 8 a §:n mukaan Kriminaalihuoltolaitoksen on tehtävä asiasta selvitys, jos tuomitun epäillään rikkoneen tai törkeästi rikkoneen velvollisuuksiaan. Selvitystä tehtäessä on kuultava tuomittua ja tarvittaessa palvelupaikan edustajaa. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että kyse olisi velvollisuuksien rikkomisen selvittämisestä sinänsä, ilman jaottelua rikkomisen ja törkeän rikkomisen tilanteisiin. Tuomitun kuulemisen osalta pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuomitun kuulemisvelvoitteesta luovuttaisiin. Sen sijasta tuomitulle varattaisiin tilaisuus tulla kuulluksi. Tuomitun ehdoton kuulemisvelvoite on osoittautunut hankalaksi tilanteessa, jossa tuomittu jättää toistuvasti saapumatta hänelle ilmoitettuun kuulemistilaisuuteen eikä Rikosseuraamuslaitoksella ole keinoa tavoittaa tuomittua. Eräät syyttäjät ovat katsoneet, etteivät he voi viedä velvollisuuksien rikkomisasiaa tuomioistuimeen, ennen kuin Rikosseuraamuslaitos on kuullut tuomittua. Näin asian käsittely on viivästynyt. Palvelupaikan edustajan kuulemisessa säilytettäisiin nykyinen tilanne eli häntä kuultaisiin tarvittaessa.

9 §. Este palvelun suorittamiselle. Pykälässä olevaan 5 §:n viittaukseen ehdotetaan lisättäväksi 2 momentti, joka on ehdotettu otettavaksi lakiin. Ehdotettu 5 §:n uusi 2 momentti koskee täytäntöönpanon lykkäystä tai keskeytystä määrääjäksi. Momentissa oleva virallinen syyttäjä-käsite korvattaisiin nykyisin käytössä olevalla syyttäjä-käsitteellä. Lisäksi pykälään tehtäisiin organisaatiouudistuksen edellyttämä viranomaisen nimen muutos eli Kriminaalihuoltolaitos korvattaisiin Rikosseuraamuslaitoksella.

11 §. Uusi vankeusrangaistus. Pykälään tehtäisiin organisaatiouudistuksen edellyttämä viranomaisen nimen muutos eli kriminaalihuoltolaitos korvattaisiin Rikosseuraamuslaitoksella.

12 §. Täytäntöön pannun rangaistuksen vähentäminen. Pykälän 1 momentin alkuun tehtäisiin täsmennys siltä osin kuin on kyse

muutoksenhaun johdosta vankeudeksi muutetun, jo täytäntöön pannun yhdyskuntapalvelurangaistuksen huomioon ottamisesta. Kyse voisi olla myös edelleen täytäntöönpantavasta yhdyskuntapalvelurangaistuksesta. Lisäksi pykälään tehtäisiin organisaatiouudistuksen edellyttämä viranomaisen nimen muutos eli kriminaalihuoltolaitos korvattaisiin Rikosseuraamuslaitoksella.

12 a §. *Korvaus yhdyskuntapalveluun tuomitun aiheuttamasta vahingosta.* Rikosvahinkolain (1204/2005) 1 §:n mukaan rikoksella luonnolliselle henkilölle tai kuolinpesälle aiheutettu vahinko korvataan valtion varoista siten kuin laissa säädetään. Yhdyskuntapalvelun suorittajan aiheuttaman vahingon korvaamisesta on säädetty rikosvahinkolain 14 §:ssä. Sen mukaan korvataan esinevahinko, jonka yhdyskuntapalveluun tuomittu on aiheuttanut palvelupaikan järjestäjälle taikka sivulliselle suorittaessaan yhdyskuntapalveluun kuuluvaa työtä tai tehtävää. Rikosvahinkolain mukaan esinevahingon korvaamisen edellytyksenä on siis se, että vahinko on aiheutettu teolla, joka tekohekellä on laissa säädetty rangaistavaksi. Yhdyskuntapalveluun kuuluvaa työtä tehdessään tuomitut aiheuttavat aika ajoin esinevahinkoja, joihin ei sisälly tahallisuutta eivätkä teot ole rangaistavia. Tavallisimpia vahinkoja ovat esimerkiksi ikkunan rikkoutuminen pesun yhteydessä, kiven sinkoutuminen ruohonleikkurista palvelupaikan henkilöstön autoon tai pienkoneen käyttövirheestä aiheutunut vahinko. Vahinkoja on sattunut palvelupaikoilla melko harvoin ja yksittäiset vahingot ovat olleet raha-arvoltaan pienehköjä. Edellä tarkoitettulla tavalla voi syntyä myös henkilövahinko. Myös sellaisen korvaamista voitaneen pitää kohtuullisena.

Tuomitun aiheuttamia vahinkojen kustannuksia ei ole kohtuullista eikä järkevää säilyttää palvelupaikan järjestäjänä vapaaehtoisesti toimiville yhteisöille, joista monet ovat vähäisillä varoilla toimivia yhdistyksiä. Esine- ja henkilövahinkojen korvausvastuun osoittaminen selkeästi valtiolle turvaisi osaltaan palvelupaikkojen järjestäjien halukkuutta ryhtyä palvelupaikan järjestäjäksi ja jatkaa yhteistyötä myös tuomitun aiheuttaman vahingon jälkeen. Asiasta ei ole säännöstä vahingonkorvauslaissa. Näin ollen yhdyskunta-

palvelusta annettuun lakiin lisättäisiin säännös valtion velvollisuudesta korvata yhdyskuntapalvelua suorittavan henkilön palvelupaikan järjestäjälle tai sen henkilökuntaan kuuluvalla taikka sivulliselle tuottamuksellisesti yhdyskuntapalvelua suorittaessaan aiheuttama esine- tai henkilövahinko. Teon tuottamuksellisuutta arvioitaessa sovellettaisiin tavanomaisia vahingonkorvausoikeudellisia periaatteita.

Ehdotetun pykälän 2 momentti edellyttäisi, että Rikosseuraamuslaitos tekisi vahinkotapahtumaa koskevan selvityksen. Tekemänsä selvityksen nojalla Rikosseuraamuslaitos voisi maksaa korvausta esine- tai henkilövahingosta enintään 5 000 euroa. Käytännössä tapahtuneiden vahinkotilanteiden nojalla on pääteltävissä, että mainittu korvauksen enimmäismäärä riittää kattamaan syntyneet vahingot. Jos vahinko olisi tätä suurempi, asian ratkaisisi Valtiokonttori.

Pykälän 3 momentissa olisi viittaus rikosvahinkolakiin siltä osin kuin kyse on rikoksella aiheutetusta vahingosta.

12 b §. *Päätösvalta.* Pykälässä säädettäisiin päätösvallasta.

Yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajan päätösvallassa olisivat sellaiset päätökset, joilla on suurin vaikutus tuomittuun yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanossa. Johtaja päättäisi ilmoituksen tekemisestä syyttäjälle korkeissa velvollisuuksien rikkomistapauksissa sekä sellaiseen tilanteeseen liittyvästä yhdyskuntapalvelun aloittamisen kieltämisestä tai suorittamisen keskeyttämisestä. Johtaja voisi tilanteen arvioituaan päättää myös, ettei kyse ole törkeästä velvollisuuksien rikkomisesta, jolloin hän päättäisi, että yhdyskuntapalvelun suorittaminen jatkuu. Päätösvallan säilyttäminen johtajalla olisi tärkeää tuomitujen oikeusturvan ja päätösten yhdenmukaisuuden varmistamiseksi.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi sellaisista päätöksistä, joissa johtajan päätösvalta voitaisiin työjärjestyksessä siirtää apulaisjohtajalle. Koska kaikissa yhdyskuntaseuraamustoimistoissa ei ole apulaisjohtajaa, päätösvaltaa voitaisiin siirtää myös rikosseuraamusesimiehelle. Pykälän sanamuoto mahdollistaisi päätösvallan siirtämisen myös toisen yhdyskuntaseuraamustoimiston tai vankilan apulaisjohtajalle tai rikosseu-

raamusesimiehelle. Nämä päätökset koskisivat 5 a §:ssä tarkoitettua täytäntöönpanon lykkäystä tai keskeytystä määräajaksi, 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua toimeenpanosuunnitelmassa vahvistetun suoritusajan pidentämistä, 7 a §:ssä tarkoitettua verinäytteen ottamista, 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua esteen ilmoittamista sekä 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua palvelun aloittamisen tai jatkamisen kieltämistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valvojan tai muun työjärjestyksessä tehtävään määrätyn virkamiehen päätösvallasta. Valvoja tai muu työjärjestyksessä tehtävään määrätty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies päättäisi muusta 7 a §:ssä tarkoitettua päihteettömyyden valvonnasta kuin verinäytteen ottamisesta ja 7 b §:ssä tarkoitettua suullisen tai kirjallisen huomautuksen antamisesta.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Voimassa olevan lain 13 §:ssä säädetään tarkemmista säännöksistä. Pykälän 1 momentissa säädetään, että valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset yhdyskuntapalvelupaikan järjestäjästä, menettelystä soveltuvuusselvityksen laatimisessa, yhdyskuntapalvelun suorittamisen valvonnasta sekä yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoon liittyvistä toimenpiteistä ja asiakirjoista sekä täytäntöönpanon valvonnasta. Voimassa olevan asetuksen valtuussäännöksen tulkitaan riittävän myös ehdotettujen muutosten edellyttäessä tarkempia, valtioneuvoston asetuksen taseisia säännöksiä. Tämä lienee tilanne myös päihteettömyyden valvonnan uusien toimenpiteiden osalta, onhan asiassa kyse yhdyskuntapalvelun suorittamisen valvonnasta ja ehdotettu asiaa koskeva laintasoinen säännös on yksityiskohtainen.

Ehdotetun lain muuttamisen yhteydessä uusittaisiin yhdyskuntapalvelusta annettu asetus (1259/1990). Lainmuutoksen edellyt-

tämien, valtioneuvoston asetuksella annettavien tarkempien määräysten ohella tässä yhteydessä asetukseen otettaisiin säännökset siitä, että palvelupaikan järjestäjänä voisi toimia myös sosiaalisista yrityksistä annetun lain (1351/2003) mukainen sosiaalinen yritys ja että Rikosseuraamuslaitos voisi itsenäisesti valvoa palkattoman työn suorittamista. Lisäksi yhdyskuntapalvelusta annettuun asetukseen ja yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta annettuun asetukseen (1260/1990) tehtäisiin lain muuttamisen edellyttämät tekniluonteiset tarkistukset. Näitä olisivat esimerkiksi käsitteiden muuttamisesta johtuvat muutostarpeet.

3 Voimaantulo

Lain voimaantuloajankohtaa määritettäessä tulee ottaa huomioon lain edellyttämä henkilöstön koulutustarve. Tämän otaksutaan vaativan muutaman kuukauden. Tämän perusteella ehdotetaan, että laki tulisi voimaan 1 päivänä lokakuuta 2010.

Lakia sovellettaisiin lain voimaantulon jälkeen täytäntöön pantaviksi tuleviin yhdyskuntapalvelurangaistuksiin.

Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin. Tällaisia toimenpiteitä voisivat olla esimerkiksi yhdyskuntapalvelun muun osan kuin palkattoman työn lisäämisen edellyttämät toimintavaihtoehtojen laajentamisen suunnittelu- ja valmistelutoimet, lomakkeiston ja tietojärjestelmien muutosten edellyttämät toimet, päihteettömyyden valvontaan liittyvien välineiden ja menetelmien hankinta sekä yhteistyön käynnistäminen testejä tutkivien ja tulkitsevien laboratorioden kanssa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdyskuntapalvelusta 12 päivänä joulukuuta 1996 annetun lain (1055/1996) 1 §:n 2 momentti, 2, 4, 6, 7, 7 a ja 7 b §, 8 §:n 1 momentti, 8 a §, 9 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti sekä 12 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 1 §:n 2 momentti, 7, 7 a ja 7 b §, 8 §:n 1 momentti ja 8 a § laissa 66/2003, 2 ja 6 §, 9 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti sekä 12 §:n 1 ja 3 momentti laissa 138/2001 ja 4 § laissa 538/2003, sekä *lisätään* lakiin uusi 2 a § ja lakiin siitä mainitulla lailla 538/2003 kumotun 3 §:n tilalle uusi 3 §, 5 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi sekä lakiin uusi 5 a ja 12 a § seuraavasti:

1 §

Yhdyskuntapalvelu

Enintään 30 tuntia yhdyskuntapalvelurangaistuksesta voidaan kuitenkin suorittaa osallistumalla Rikosseuraamuslaitoksen järjestämään tai hyväksymään toimintaan, jonka tarkoituksena on vähentää tuomitun uusintarikollisuuden riskiä tai päihdeongelmia sekä lisätä tuomitun edellytyksiä suorittaa yhdyskuntapalvelurangaistus. Työn osuuden on kuitenkin oltava vähintään puolet tuomitusta tuntimäärästä.

2 §

Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano

Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta huolehtii Rikosseuraamuslaitos.

2 a §

Valvoja ja apuvalvoja

Yksittäisen yhdyskuntapalvelurangaistuksen täytäntöönpanosta vastaa tehtävään määrätty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies (*valvoja*).

Valvojan avuksi voidaan määrätä tehtävään suostunut henkilö (*apuvalvoja*), jolla on tehtävän hoitamiseen soveltuva rikosseuraamus-, sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan koulutus sekä tarvittava työkokemus. Apuvalvojan tehtävään voidaan määrätä muukin siihen so-piva henkilö, jos se on tarpeellista yhdyskuntapalvelun valvonnan turvaamiseksi tai muusta siihen rinnastettavasta syystä.

Rikosseuraamuslaitos tekee apuvalvojan kanssa sopimuksen tehtävän hoitamisesta sekä päättää hänelle valtion varoista maksettavasta palkkiosta ja kulukorvauksista. Rikosseuraamuslaitoksen ja apuvalvojan välille ei synny virkasuhdetta eikä työsopimussuhdetta.

Apuvalvojan sovelletaan kielilakia (423/2003) ja rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

3 §

Valvojan ja apuvalvojan tehtävät

Valvojan tehtävänä on:

1) laatia ja antaa tuomitulle tiedoksi yhdyskuntapalvelun toimeenpanosuunnitelma ja aikataulu;

2) valvoa yhdyskuntapalvelun suorittamista pitämällä yhteyttä tuomittuun ja palvelupaikan järjestäjään sekä käymällä palvelupaikalla;

3) ilmoittaa tuomitulle säädettyjen velvollisuuksien sekä toimeenpanosuunnitelman ja siihen perustuvien määräysten rikkomisesta Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle, jolla on toimivalta päättää, mihin toimenpiteisiin velvollisuuksien tai määräysten rikkomisen johdosta ryhdytään, sekä laatia selvitys asiasta; ja

4) huolehtia muista yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon vaatimista toimenpiteistä.

Apuvalvojan tehtävänä on toimia valvojan apuna 1 momentissa säädettyissä tehtävissä. Apuvalvojan tulee noudattaa Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen hänelle täytäntöönpanoa varten antamia määräyksiä sekä ilmoittaa tälle tuomitun velvollisuuksien sekä toimeenpanosuunnitelman ja siihen perustuvien määräysten rikkomisesta.

Valvojan ja apuvalvojan tulee kohdella tuomittua asianmukaisesti sekä toimia niin, ettei tuomitulle aiheudu tarpeettomasti haittaa. Valvojan ja apuvalvojan tulee tukea ja ohjata tuomittua hänen sosiaalisessa selviytymisessään.

4 §

Soveltuvuusselvitys

Yhdyskuntapalvelusta suoriutumisen arvioimista varten Rikosseuraamuslaitos laatii soveltuvuusselvityksen. Soveltuvuusselvityksestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Täytäntöönpanon ajankohta

Vuoden enimmäisaikaan ei myöskään lasketa aikaa, jonka täytäntöönpanon aloittaminen on ollut lykättynä tai täytäntöönpano keskeytettynä 5 a §:ssä tarkoitetulla tavalla.

5 a §

Täytäntöönpanon lykkäys tai keskeytys

Rikosseuraamuslaitos voi lykätä tai keskeyttää yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon määräajaksi, jos yhdyskuntapalvelun suorittamiselle on tuomitun sairaudesta, päihde-kuntoutukseen osallistumisesta, asevelvollisuuden suorittamisesta tai muusta näihin rinnastettavasta hyväksyttävästä syystä johtuva tilapäinen este. Rikosseuraamuslaitos toteaa täytäntöönpanon lykkäystä edellyttävän esteen olemassaolon täytäntöönpanon aloittamisen yhteydessä ja täytäntöönpanon keskeytystä edellyttävän esteen olemassaolon täytäntöönpanon kuluessa.

Täytäntöönpano voidaan lykätä myös silloin, kun aloittamiselle on ehdottoman vankusrangaistuksen tai muun yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisesta johtuva este.

Lykkäyksen tai keskeytyksen pituus saa olla yhteensä enintään yksi vuosi.

Rikosseuraamuslaitoksen on peruutettava täytäntöönpanon lykkäys tai keskeytys, jos ilmenee, että lykkäyksen tai keskeytyksen edellytykset eivät enää ole olemassa.

6 §

Toimeenpanosuunnitelma

Yhdyskuntapalvelun suorittamista varten Rikosseuraamuslaitos vahvistaa toimeenpanosuunnitelman, joka sisältää tiedot yhdyskuntapalvelun suorituspaikasta (*palvelupaikka*), työtehtävistä ja muusta toiminnasta (*palvelutehtävät*) sekä suoritusajan päättymispäivästä. Toimeenpanosuunnitelmaan kirjataan myös palvelutehtävien ja palvelupaikan olojen edellyttämät yhdyskuntapalvelun suorit-

tamista koskevat tarpeelliset ehdot. Rikosseuraamuslaitos laatii erikseen palvelun tarjan aikataulun.

Rikosseuraamuslaitos voi pidentää toimeenpanosuunnitelmassa vahvistettua suoritusaikaa enintään kolmella kuukaudella kerrallaan, jos siihen on tuomitun sairauteen liittyvä tai muu erityinen syy. Suoritus aika ei näin pidennettynäkään saa ylittää yhtä vuotta kuutta kuukautta.

7 §

Tuomitun velvollisuudet

Yhdyskuntapalveluun tuomitun tulee:

1) osallistua toimeenpanosuunnitelman laatimiseen;

2) noudattaa vahvistettua toimeenpanosuunnitelmaa ja palvelun aikataulua sekä suorittaa hänelle annetut palvelutehtävät sekä osallistua palvelun täytäntöönpanon vaatimiin tilaisuuksiin;

3) käyttäytyä asiallisesti palvelupaikan henkilökuntaa, asiakkaita ja muita henkilöitä kohtaan;

4) ilmoittaa Rikosseuraamuslaitokselle palveluun saapumisen esteestä ja sen syystä sekä vaadittaessa esittää esteen olemassaolosta asianmukainen todistus tai selvitys toimeenpanosuunnitelmassa määrättyllä tavalla;

5) toimittaa Rikosseuraamuslaitokselle terveydentilastaan lääkärin antama lausunto, jos on perusteltua syytä epäillä terveydentilaa riittämättömäksi yhdyskuntapalvelusta suoriutumiseen;

6) pidättäytyä käyttämästä huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuja huumausaineita yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon alettua; täytäntöönpanon alkamisella tarkoitetaan ajankohtaa, jolloin tuomittu on saanut tiedoksi vahvistetun toimeenpanosuunnitelman;

7) pidättäytyä olemasta palvelupaikalla tai yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen; sekä

8) suorittaa puhalluskoe tai antaa virtsa- tai sylkinäyte, jos on syytä epäillä tuomitun olevan päihtynyt.

7 a §

Päihitteettömyyden valvonta

Jos tuomittu on palvelupaikalla tai palvelun täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa ulkoisista merkeistä päätellen todennäköisesti alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen, Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen on kirjattava päihtymystilaa koskevat havainnot. Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi tällöin velvoittaa tuomitun suorittamaan puhalluskokeen tai antamaan virtsa- tai sylkinäytteen. Jos päihtymystila on ulkoisista merkeistä päätellen ilmeinen, koetta tai näytettä ei edellytetä, ellei tuomittu sitä vaadi. Tuomitulta, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy puhalluskokeen suorittamisesta tai virtsa- tai sylkinäytteen antamisesta, voidaan määrätä otettavaksi verinäyte. Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi tilapäisesti keskeyttää yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon virtsa-, sylki- tai verinäytteen tulkinnan tai varmistuksen ajaksi.

Jos tuomitun todetaan puhalluskokeen perusteella olevan alkoholin vaikutuksen alainen, Rikosseuraamuslaitoksen on ryhdyttävä 7 b §:ssä tai 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Jos tuomitun virtsa- tai sylkinäytteen perusteella todetaan käyttäneen päihdyttävää ainetta, positiivinen pikatestitullos on varmistettava laboratoriossa, joka täyttää huumausainetestien tekemisestä säädetyt laatuvaatimukset. Samoin on meneteltävä, vaikka pikatestitullos on negatiivinen, jos on perusteltua syytä epäillä päihtymystilaa. Jos varmistettu tulos osoittaa tuomitun käyttäneen 7 §:ssä tarkoitettua huumausainetta tai lääketta muutoin kuin mihin hänellä on oikeus, Rikosseuraamuslaitoksen on ryhdyttävä 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

7 b §

Velvollisuuksien rikkominen

Rikosseuraamuslaitoksen on annettava suullinen tai kirjallinen huomautus tuomitulle, joka ei noudata 7 §:ssä säädettyä velvollisuutta.

8 §

Törkeä velvollisuuksien rikkominen

Jos tuomittu ei aloita yhdyskuntapalvelun suorittamista, jättää sen suorittamisen kesken, suullisesta tai kirjallisesta huomautuksesta piittaamatta ei noudata velvollisuuttaan, on päihdynyt palvelupaikalla tai palvelun täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa taikka muulla tavoin törkeästi rikkoo 7 §:ssä säädettyä velvollisuutta, Rikosseuraamuslaitoksen on viipymättä ilmoitettava asiasta syyttäjälle. Samalla Rikosseuraamuslaitoksen on kiellettyä yhdyskuntapalvelun aloittaminen tai määrättävä palvelun suorittaminen keskeytettäväksi.

8 a §

Velvollisuuksien rikkomisen selvittäminen

Jos tuomitun epäillään rikkoneen 7 §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan, Rikosseuraamuslaitoksen on tehtävä asiasta selvitys. Selvitystä tehtäessä on tuomitulle varattava tilaisuus tulla kuulluksi ja tarvittaessa kuultava palvelupaikan edustajaa.

9 §

Este palvelun suorittamiselle

Jos yhdyskuntapalvelun suorittaminen ei ole muusta kuin 8 §:ssä tarkoitettusta syystä mahdollista 5 §:n 1 ja 2 momentin mukaisen enimmäisajan kuluessa, Rikosseuraamuslaitoksen on ilmoitettava asiasta syyttäjälle. Syyttäjä saattaa asian 8 §:n 2 momentissa tarkoitettun tuomioistuimen käsiteltäväksi.

11 §

Uusi vankeusrangaistus

Jos syyttäjä päättää syyttää yhdyskuntapalvelua suorittavaa rikoksesta, josta voi syyttä-

jän arvion mukaan olla seuraamuksena vankeutta, syyttäjä voi palvelun täytäntöönpanon kieltämiseksi ilmoittaa asiasta Rikosseuraamuslaitokselle. Rikosseuraamuslaitoksen on ilmoituksen saatuaan kiellettävä palvelun aloittaminen tai jatkaminen.

12 §

Täytäntöön pannun rangaistuksen vähentäminen

Jos lainvoimaa vailla täytäntöön pantavana oleva tai ollut yhdyskuntapalvelutuomio muuttuu muutoksenhaun johdosta vankeudeksi, Rikosseuraamuslaitoksen on vähennettävä täytäntöön pantavasta vankeusrangaistuksesta määrä, joka vastaa siitä yhdyskuntapalveluna täytäntöön pantua osaa.

Rikosseuraamuslaitoksen on vähennettävä yhteisestä yhdyskuntapalvelurangaistuksesta yhdyskuntapalveluna aikaisemmin suoritettu osa sekä määrä, joka vastaa siitä vankeutena suoritettua osaa.

12 a §

Korvaus yhdyskuntapalveluun tuomitun aiheuttamasta vahingosta

Palvelupaikan järjestäjälle tai sen henkilökuntaan kuuluvalla taikka sivullisella korvataan valtion varoista esine- tai henkilövahinko, jonka tuomittu on aiheuttanut tuottamuksellisesti yhdyskuntapalveluun kuuluvaa työtä tai tehtävää suorittaessaan.

Rikosseuraamuslaitoksen on tehtävä selvitys 1 momentissa tarkoitettua vahinkotapahumasta. Korvauksen suorittaa Rikosseuraamuslaitos. Rikosseuraamuslaitos voi maksaa korvauksena samasta esine- tai henkilövahingosta enintään 5 000 euroa.

Rikoksella aiheutetun vahingon korvaamisesta valtion varoista säädetään rikosvahinkolaissa (1204/2005).

12 b §

Päätösvalta

Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja päättää 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tekemisestä syyttäjälle ja yhdyskuntapalvelun aloittamisen kieltämisestä tai suorittamisen keskeyttämisestä.

Yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja tai työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja taikka rikosseuraamusesimies päättää 5 a §:ssä tarkoitetusta täytäntöönpanon lykkäyksestä tai keskeytyksestä määräajaksi, 6 §:n 2 momentissa tarkoitetusta toimeenpanosuunnitelmassa vahvistetun suoritusajan pidentämisestä, 7 a §:ssä tarkoitetusta verinäytteen ottamisesta, 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun esteen ilmoittamisesta sekä 11 §:n 1 momen-

tissa tarkoitetusta palvelun aloittamisen tai jatkamisen kieltämisestä.

Valvoja tai muu työjärjestyksessä tehtävään määrätty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies päättää muusta 7 a §:ssä tarkoitetusta päihitteettömyyden valvonnasta kuin verinäytteen ottamisesta ja 7 b §:ssä tarkoitetusta suullisen tai kirjallisen huomautuksen antamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan lain voimaantulon jälkeen täytäntöön pantaviksi tuleviin yhdyskuntapalvelurangaistuksiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 12 päivänä helmikuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

Rinnakkaistekstit

Laki**yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdyskuntapalvelusta 12 päivänä joulukuuta 1996 annetun lain (1055/1996) 1 §:n 2 momentti, 2, 4, 6, 7, 7 a ja 7 b §, 8 §:n 1 momentti, 8 a §, 9 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti sekä 12 §:n 1 ja 3 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat 1 §:n 2 momentti, 7, 7 a ja 7 b §, 8 §:n 1 momentti ja 8 a § laissa 66/2003, 2 ja 6 §, 9 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti sekä 12 §:n 1 ja 3 momentti laissa 138/2001 ja 4 § laissa 538/2003, sekä
lisätään lakiin uusi 2 a § ja lakiin siitä mainitulla lailla 538/2003 kumotun 3 §:n tilalle uusi 3 §, 5 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi sekä lakiin uusi 5 a ja 12 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Yhdyskuntapalvelu**Yhdyskuntapalvelu*

Enintään 10 tuntia yhdyskuntapalvelurangaistuksesta voidaan kuitenkin suorittaa osallistumalla uusintarikollisuuden vähentämistä tukeviin toimintaohjelmiin tai käyttämällä päihdeongelmien vähentämiseen tarkoitettuja palveluja kriminaalihuoltolaitoksen hyväksymällä tavalla.

Enintään 30 tuntia yhdyskuntapalvelurangaistuksesta voidaan kuitenkin suorittaa osallistumalla *Rikosseuraamuslaitoksen järjestämään tai hyväksymään toimintaan, jonka tarkoituksena on vähentää tuomitun uusintarikollisuuden riskiä tai päihdeongelmia sekä lisätä tuomitun edellytyksiä suorittaa yhdyskuntapalvelurangaistus. Työn osuuden on kuitenkin oltava vähintään puolet tuomitusta tuntimäärästä.*

2 §

2 §

*Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano**Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano*

Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta huolehtii kriminaalihuoltolaitos.

Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta huolehtii *Rikosseuraamuslaitos.*

2 a §

Valvoja ja apuvalvoja

Yksittäisen yhdyskuntapalvelurangaistuksen täytäntöönpanosta vastaa tehtävään määrätty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies (valvoja).

Valvojan avuksi voidaan määrätä tehtävään suostunut henkilö (apuvalvoja), jolla on tehtävän hoitamiseen soveltuva rikosseuraamus-, sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan koulutus sekä tarvittava työkokemus. Apuvalvojan tehtävään voidaan määrätä muukin siihen sopiva henkilö, jos se on tarpeellista yhdyskuntapalvelun valvonnan turvaamiseksi tai muusta siihen rinnastettavasta syystä.

Rikosseuraamuslaitos tekee apuvalvojan kanssa sopimuksen tehtävän hoitamisesta sekä päättää hänelle valtion varoista maksettavasta palkkiosta ja kulukorvauksista. Rikosseuraamuslaitoksen ja apuvalvojan välille ei synny virkasuhdetta eikä työsopimussuhdetta.

Apuvalvojaan sovelletaan kielilakia (423/2003) ja rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

3 § on kumottu L:lla 13.6.2003/538.

3 §

Valvojan ja apuvalvojan tehtävät

Valvojan tehtävänä on:

1) laatia ja antaa tuomitulle tiedoksi yhdyskuntapalvelun toimeenpanosuunnitelma ja aikataulu;

2) valvoa yhdyskuntapalvelun suorittamista pitämällä yhteyttä tuomittuun ja palvelupaikan järjestäjään sekä käymällä palvelupaikalla;

3) ilmoittaa tuomitulle säädettyjen velvollisuuksien sekä toimeenpanosuunnitelman ja siihen perustuvien määräysten rikkomisesta Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehelle, jolla on toimivalta päättää, mihin toimenpiteisiin velvollisuuksien tai määräysten rikkomisen johdosta ryhdytään, sekä laatia selvitys asiasta; ja

4) huolehtia muista yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon vaatimista toimenpiteistä.

Apuvalvojan tehtävänä on toimia valvojan apuna 1 momentissa säädetyissä tehtävissä. Apuvalvojan tulee noudattaa Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen hänelle täytäntöönpanoa varten antamia määräyksiä sekä ilmoittaa tälle tuomitun velvollisuuksien sekä toimeenpanosuunnitelman ja siihen perustuvien määräysten rikkomisesta.

Valvojan ja apuvalvojan tulee kohdella tuomittua asianmukaisesti sekä toimia niin, ettei tuomitulle aiheudu tarpeettomasti haittaa. Valvojan ja apuvalvojan tulee tukea ja ohjata tuomittua hänen sosiaalisessa selviytymisessään.

4 §

Soveltuvuusselvitys

Yhdyskuntapalvelusta suoriutumisen arvioimista varten kriminaalihuoltolaitos laatii yhdyskuntapalvelusta annetun asetuksen (1259/1990) 3 §:ssä tarkoitetun soveltuvuusselvityksen.

5 §

Täytäntöönpanon ajankohta

Yhdyskuntapalvelun täytäntöönpano voidaan käräjäoikeuden tuomion perusteella aloittaa ennen kuin tuomio on saanut lainvoiman, jos tuomittu suostuu täytäntöönpanoon ja on tyytynyt tuomioon siltä osin kuin hänet on tuomittu yhdyskuntapalveluun.

3 mom. on kumottu **L:lla 11.4.2003/298.**

4 §

Soveltuvuusselvitys

Yhdyskuntapalvelusta suoriutumisen arvioimista varten Rikosseuraamuslaitos laatii soveltuvuusselvityksen. *Soveltuvuusselvityksestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.*

5 §

Täytäntöönpanon ajankohta

Vuoden enimmäisaikaan ei myöskään lasketa aikaa, jonka täytäntöönpanon aloittaminen on ollut lykättynä tai täytäntöönpano keskeytettynä 5 a §:ssä tarkoitetulla tavalla.

5 a §

Täytäntöönpanon lykkäys tai keskeytys

Rikosseuraamuslaitos voi lykätä tai keskeyttää yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon määräajaksi, jos yhdyskuntapalvelun suorittamiselle on tuomitun sairaudesta, päihde-kuntoutukseen osallistumisesta, asevellli-

suuden suorittamisesta tai muusta näihin rinnastettavasta hyväksyttävästä syystä johtuva tilapäinen este. Rikosseuraamuslaitos toteaa täytäntöönpanon lykkäystä edellyttävän esteen olemassaolon täytäntöönpanon aloittamisen yhteydessä ja täytäntöönpanon keskeytystä edellyttävän esteen olemassaolon täytäntöönpanon kuluessa.

Täytäntöönpano voidaan lykätä myös silloin, kun aloittamiselle on ehdottoman vankusrangaistuksen tai muun yhdyskuntaseuraamuksen suorittamisesta johtuva este.

Lykkäyksen tai keskeytyksen pituus saa olla yhteensä enintään yksi vuosi.

Rikosseuraamuslaitoksen on peruutettava täytäntöönpanon lykkäys tai keskeytys, jos ilmenee, että lykkäyksen tai keskeytyksen edellytykset eivät enää ole olemassa.

6 §

Palvelusuunnitelma

Yhdyskuntapalvelun suorittamista varten kriminaalihuoltolaitos vahvistaa palvelusuunnitelman, joka sisältää yhdyskuntapalvelun palvelutehtävät ja palvelun päättymispäivän. Palvelusuunnitelmaan kirjataan myös palvelutehtävien ja palvelupaikan olojen edellyttämät yhdyskuntapalvelun suorittamista koskevat tarpeelliset ehdot. Kriminaalihuoltolaitos laatii erikseen palvelun tarkan aikataulun.

Kriminaalihuoltolaitos voi pidentää palvelusuunnitelmassa vahvistettua suoritusaikaa enintään kolmella kuukaudella kerrallaan, jos siihen on erityisiä syitä. Suoritus aika ei näin pidennettynäkään saa ylittää yhtä vuotta kolmea kuukautta.

7 §

Tuomitun velvollisuudet

Yhdyskuntapalveluun tuomittu on velvollinen osallistumaan palvelusuunnitelman laatimiseen ja palvelun täytäntöönpanon vaatimiin tilaisuuksiin.

Yhdyskuntapalveluun tuomitun on nouda-

6 §

Toimeenpanosuunnitelma

Yhdyskuntapalvelun suorittamista varten Rikosseuraamuslaitos vahvistaa toimeenpanosuunnitelman, joka sisältää tiedot yhdyskuntapalvelun suorituspaikasta (palvelupaikka), työtehtävistä ja muusta toiminnasta (palvelutehtävät) sekä suoritusajan päättymispäivästä. Toimeenpanosuunnitelmaan kirjataan myös palvelutehtävien ja palvelupaikan olojen edellyttämät yhdyskuntapalvelun suorittamista koskevat tarpeelliset ehdot. Rikosseuraamuslaitos laatii erikseen palvelun tarkan aikataulun.

Rikosseuraamuslaitos voi pidentää toimeenpanosuunnitelmassa vahvistettua suoritus aikaa enintään kolmella kuukaudella kerrallaan, jos siihen on tuomitun sairauteen liittyvä tai muu erityinen syy. Suoritus aika ei näin pidennettynäkään saa ylittää yhtä vuotta kuutta kuukautta.

7 §

Tuomitun velvollisuudet

Yhdyskuntapalveluun tuomitun tulee:

- 1) osallistua toimeenpanosuunnitelman laatimiseen;

- 2) noudattaa vahvistettua toimeenpanosuunnitelmaa ja palvelun aikataulua sekä

tettava hänelle vahvistettua palvelusuunnitelmaa ja palvelun aikataulua sekä tunnollisesti suoritettava hänelle annetut tehtävät.

Tuomittu ei palvelupaikalla tai yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa saa käyttää alkoholia tai muuta päihdyttävää ainetta tai olla päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen.

suorittaa hänelle annetut palvelutehtävät sekä osallistua palvelun täytäntöönpanon vaatimiin tilaisuuksiin;

3) käyttäytyä asiallisesti palvelupaikan henkilökuntaa, asiakkaita ja muita henkilöitä kohtaan;

4) ilmoittaa Rikosseuraamuslaitokselle palveluun saapumisen esteestä ja sen syystä sekä vaadittaessa esittää esteen olemassaolosta asianmukainen todistus tai selvitys toimeenpanosuunnitelmassa määrätyllä tavalla;

5) toimittaa Rikosseuraamuslaitokselle terveydentilastaan lääkärin antama lausunto, jos on perusteltua syytä epäillä terveydentilaa riittämättömäksi yhdyskuntapalvelusta suoriutumiseen;

6) pidättäytyä käyttämästä huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuja huumausaineita yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon alettua; täytäntöönpanon alkamisella tarkoitetaan ajankohtaa, jolloin tuomittu on saanut tiedoksi vahvistetun toimeenpanosuunnitelman;

7) pidättäytyä olemasta palvelupaikalla tai yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen; sekä

8) suorittaa puhalluskoe tai antaa virtsa- tai sylkinäyte, jos on syytä epäillä tuomitun olevan päihtynyt.

7 a §

Päihteiden käytön valvonta

Jos tuomittu on palvelupaikalla tai palvelun täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa ulkoisista merkeistä päätellen todennäköisesti alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen, kriminaalihuoltolaitoksen virkamiehen on kirjattava päihtymystilaa koskevat havainnot. Jos päihtymystilan epäilään johtuvan alkoholista, kriminaalihuoltolaitoksen virkamies voi lisäksi velvoittaa tuomitun suorittamaan puhalluskokeen.

7 a §

Päihteettömyyden valvonta

Jos tuomittu on palvelupaikalla tai palvelun täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa ulkoisista merkeistä päätellen todennäköisesti alkoholin tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen, Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen on kirjattava päihtymystilaa koskevat havainnot. Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi tällöin velvoittaa tuomitun suorittamaan puhalluskokeen tai antamaan virtsa- tai sylkinäytteen. Jos päihtymystila on ulkoisista merkeistä päätellen ilmeinen, koetta tai näytettä ei edellytetä, ellei tuomittu sitä vaadi. Tuomitulta, joka ilman pätevää syytä kieltäytyy puhalluskokeen suorittamisesta tai virtsa- tai sylkinäytteen antamisesta, voidaan määrätä otettavaksi verinäyte. Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi tila-

päisesti keskeyttää yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon virtsa-, sylki- tai verinäytteen tulkinnan tai varmistuksen ajaksi.

Jos tuomitun todetaan puhalluskokeen perusteella olevan alkoholin vaikutuksen alainen, Rikosseuraamuslaitoksen on ryhdyttävä 7 b §:ssä tai 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Jos tuomitun virtsa- tai sylkinäytteen perusteella todetaan käyttäneen päihdyttävää ainetta, positiivinen pikatestitulos on varmistettava laboratoriossa, joka täyttää huumausainetestien tekemisestä säädettyt laatuvaatimukset. Samoin on meneteltävä, vaikka pikatestitulos on negatiivinen, jos on perusteltua syytä epäillä päihtymystilaa. Jos varmistettu tulos osoittaa tuomitun käyttäneen 7 §:ssä tarkoitettua huumausainetta taikka lääkettä muutoin kuin mihin hänellä on oikeus, Rikosseuraamuslaitoksen on ryhdyttävä 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

7 b §

Velvollisuuksien rikkominen

Tuomitulle, joka ei noudata palvelusuunnitelmaa, palvelun aikataulua tai 7 §:n 3 momentissa tarkoitettua kieltoa, kriminaalihuoltolaitoksen on annettava suullinen tai kirjallinen huomautus.

8 §

Törkeä velvollisuuksien rikkominen

Jos tuomittu ei aloita yhdyskuntapalvelun suorittamista, jättää sen suorittamisen kesken tai muulla tavoin törkeästi rikkoo toimeenpanosuunnitelmaa tai palvelun aikataulua taikka toistuvasti tai törkeästi jättää noudattamatta 7 §:n 3 momentissa tarkoitettua kieltoa, kriminaalihuoltolaitoksen on viipymättä ilmoitettava asiasta viralliselle syyttäjälle. Samalla kriminaalihuoltolaitoksen on kiellettävä yhdyskuntapalvelun aloittaminen tai määrättävä palvelun suorittaminen keskeytettäväksi.

7 b §

Velvollisuuksien rikkominen

Rikosseuraamuslaitoksen on annettava suullinen tai kirjallinen huomautus tuomitulle, joka ei noudata 7 §:ssä säädettyä velvollisuutta.

8 §

Törkeä velvollisuuksien rikkominen

Jos tuomittu ei aloita yhdyskuntapalvelun suorittamista, jättää sen suorittamisen kesken, suullisesta tai kirjallisesta huomautuksesta piittaamatta ei noudata velvollisuuttaan, on päihtynyt palvelupaikalla tai palvelun täytäntöönpanon vaatimissa tilaisuuksissa taikka muulla tavoin törkeästi rikkoo 7 §:ssä säädettyä velvollisuutta, Rikosseuraamuslaitoksen on viipymättä ilmoitettava asiasta syyttäjälle. Samalla Rikosseuraamuslaitoksen on kiellettävä yhdyskuntapalvelun aloittaminen tai määrättävä palvelun suorittaminen keskeytettäväksi.

8 a §

Velvollisuuksien rikkomisen selvittäminen

Jos tuomitun epäillään rikkoneen tai törkeästi rikkoneen 7 §:ssä tarkoitettuja velvollisuuksiaan, kriminaalihuoltolaitoksen on tehtävä asiasta selvitys. Selvitystä tehtäessä on kuultava tuomittua ja tarvittaessa palvelupaikan edustajaa.

9 §

Este palvelun suorittamiselle

Jos yhdyskuntapalvelun suorittaminen ei ole muusta kuin 8 §:ssä tarkoitettusta syystä mahdollista 5 §:n 1 momentin mukaisen enimmäisajan kuluessa, kriminaalihuoltolaitoksen on ilmoitettava asiasta viralliselle syyttäjälle. Syyttäjä saattaa asian 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua tuomioistuimen käsiteltäväksi.

11 §

Uusi vankeusrangaistus

Jos syyttäjä päättää syyttää yhdyskuntapalvelua suorittavaa rikoksesta, josta voi syyttäjän arvion mukaan olla seuraamuksena vankeutta, syyttäjä voi palvelun täytäntöönpanon kieltämiseksi ilmoittaa asiasta kriminaalihuoltolaitokselle. Kriminaalihuoltolaitoksen on ilmoituksen saatuaan kiellettävä palvelun aloittaminen tai jatkaminen.

12 §

Täytäntöön pannun rangaistuksen vähentäminen

Jos lainvoimaa vailla täytäntöön pantavana ollut yhdyskuntapalvelutuomio muuttuu muutoksenhaun johdosta vankeudeksi, rikosseuraamusviraston on vähennettävä täytäntöön pantavasta vankeusrangaistuksesta määrä, joka vastaa siitä yhdyskuntapalveluna täytäntöön pantua osaa.

Rikosseuraamusviraston on vähennettävä

8 a §

Velvollisuuksien rikkomisen selvittäminen

Jos tuomitun epäillään rikkoneen 7 §:ssä säädettyjä velvollisuuksiaan, Rikosseuraamuslaitoksen on tehtävä asiasta selvitys. Selvitystä tehtäessä on tuomitulle varattava tilaisuus tulla kuulluksi ja tarvittaessa kuultava palvelupaikan edustajaa.

9 §

Este palvelun suorittamiselle

Jos yhdyskuntapalvelun suorittaminen ei ole muusta kuin 8 §:ssä tarkoitettusta syystä mahdollista 5 §:n 1 ja 2 momentin mukaisen enimmäisajan kuluessa, Rikosseuraamuslaitoksen on ilmoitettava asiasta syyttäjälle. Syyttäjä saattaa asian 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua tuomioistuimen käsiteltäväksi.

11 §

Uusi vankeusrangaistus

Jos syyttäjä päättää syyttää yhdyskuntapalvelua suorittavaa rikoksesta, josta voi syyttäjän arvion mukaan olla seuraamuksena vankeutta, syyttäjä voi palvelun täytäntöönpanon kieltämiseksi ilmoittaa asiasta Rikosseuraamuslaitokselle. Rikosseuraamuslaitoksen on ilmoituksen saatuaan kiellettävä palvelun aloittaminen tai jatkaminen.

12 §

Täytäntöön pannun rangaistuksen vähentäminen

Jos lainvoimaa vailla täytäntöön pantavana oleva tai ollut yhdyskuntapalvelutuomio muuttuu muutoksenhaun johdosta vankeudeksi, Rikosseuraamuslaitoksen on vähennettävä täytäntöön pantavasta vankeusrangaistuksesta määrä, joka vastaa siitä yhdyskuntapalveluna täytäntöön pantua osaa.

Rikosseuraamuslaitoksen on vähennettävä

yhteisestä yhdyskuntapalvelurangaistuksesta yhdyskuntapalveluna aikaisemmin suoritettu osa sekä määrä, joka vastaa siitä vankeutena suoritettua osaa.

yhteisestä yhdyskuntapalvelurangaistuksesta yhdyskuntapalveluna aikaisemmin suoritettu osa sekä määrä, joka vastaa siitä vankeutena suoritettua osaa.

12 a §

Korvaus yhdyskuntapalveluun tuomitun aiheuttamasta vahingosta

Palvelupaikan järjestäjälle tai sen henkilökuntaan kuuluvalla taikka sivullisella korvataan valtion varoista esine- tai henkilövahinko, jonka tuomittu on aiheuttanut tuottamuksellisesti yhdyskuntapalveluun kuuluvaa työtä tai tehtävää suorittaessaan.

Rikosseuraamuslaitoksen on tehtävä selvitys 1 momentissa tarkoitettua vahinkotapah- tumasta. Korvauksen suorittaa Rikosseuraamuslaitos. Rikosseuraamuslaitos voi mak- saa korvauksena samasta esine- tai henkilö- vahingosta enintään 5 000 euroa.

Rikoksella aiheutetun vahingon korvaami- sesta valtion varoista säädetään rikosvahi- kolaissa (1204/2005).

12 b §

Päätösvalta

Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntaseu- raamustoimiston johtaja päättää 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tekemi- sestä syyttäjälle ja yhdyskuntapalvelun aloit- tamisen kieltämisestä tai suorittamisen kes- keyttämisestä.

Yhdyskuntaseuraamustoimiston johtaja tai työjärjestyksessä määrätty apulaisjohtaja taikka rikosseuraamusesimies päättää 5 a §:ssä tarkoitettua täytäntöönpanon lykkäyk- sestä tai keskeytyksestä määrääjäksi, 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua toimeenpanosuun- nitelmassa vahvistetun suoritusajan piden- tämisestä, 7 a §:ssä tarkoitettua verinäyt- teen ottamisesta, 9 §:n 1 momentissa tarkoi- tetun esteen ilmoittamisesta sekä 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua palvelun aloittami- sen tai jatkamisen kieltämisestä.

Valvoja tai muu työjärjestyksessä tehtä- vään määrätty Rikosseuraamuslaitoksen vir- kamies päättää muusta 7 a §:ssä tarkoitetus-

ta pähhteettömyyden valvonnasta kuin verinäytteen ottamisesta ja 7 b §:ssä tarkoitettua suullisen tai kirjallisen huomautuksen antamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan lain voimaantulon jälkeen täytäntöön pantaviksi tuleviin yhdyskuntapalvelurangaistuksiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.